

Evaluatie tUL

commissie evaluatie tUL

Zoetermeer, 20 april 2007

Dit onderzoek is gefinancierd door de Ministeries van Onderwijs van Vlaanderen en Nederland.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij EIM bv. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van EIM bv. EIM bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

The responsibility for the contents of this report lies with EIM bv. Quoting numbers or text in papers, essays and books is permitted only when the source is clearly mentioned. No part of this publication may be copied and/or published in any form or by any means, or stored in a retrieval system, without the prior written permission of EIM bv. EIM bv does not accept responsibility for printing errors and/or other imperfections.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Observaties over 5 jaar tUL	9
2.1	Beleidscontext; wetgeving en ambities van Vlaanderen en Nederland	9
2.2	Ontwikkeling Informatica	12
2.3	Ontwikkeling school voor Levenswetenschappen	13
2.4	Ontwikkeling overige initiatieven en visie op de toekomst	15
3	Het verdrag	17
4	Derde rechtspersoon	21
5	Waarde tUL voor het onderwijs	23
6	Waarde van de tUL voor het onderzoek	31
7	Waarde van de tUL voor de regio en nieuwe bedrijvigheid	35
8	Grensoverschrijdende samenwerking en innovatie	39
9	Conclusies en aanbevelingen	43
9.1	Conclusies van de commissie	43
9.2	Aanbevelingen	48
Bijlagen		
I	Het verdrag	49
II	Samenstelling commissie	55
III	Evaluatie tUL verdrag	57
IV	De gesprekken op 11 en 12 januari 2007	61
V	Documentatie	65

1 Inleiding

Deze evaluatie gaat over de transnationale universiteit Limburg, de tUL. De tUL heeft een voorgeschiedenis van enkele decennia die uiteindelijk met de ondertekening van het tUL-Verdrag in januari 2001 definitief vorm kreeg. Ondertekenende partijen waren de beide ministers van onderwijs van Nederland en Vlaanderen.

Historie

Voor sommigen, zo is tijdens het bezoek van de commissie gebleken, begint de geschiedenis van de tUL eigenlijk bij het jaartal 1830, het jaar waarin de constitutionele monarchie van België werd uitgeroepen en waarmee België niet langer onderdeel van het Koninkrijk der Nederlanden bleef. De scheiding van de twee provincies Limburg was daarmee een feit. Een van de motivaties die ten grondslag liggen aan de wens van de beide instellingen waarover dit verdrag gaat is om ook met het onderwijsaanbod aan te sluiten bij het ervaren gevoel dat Limburg één gebied vormt dat door grenzen doorsneden is¹.

Al in de jaren 60 van de vorige eeuw ontstond voor het eerst de gedachte om voor Limburg één universiteit in het leven te roepen. Dat was nog vóór het ontstaan van de beide universiteiten (UH 1971, UM 1976), zoals we die nu kennen.

In 1992, toen de beide universiteiten eenmaal een feit waren, ontstond de eerste strategische samenwerking door de gezamenlijke oprichting van een opleiding voor informatica en kennistechnologie. Verdergaande strategische samenwerking werd verkend na een opdracht in 1997 van de beide onderwijsministers aan de commissie Dillemans-Kremers. Deze commissie is heel duidelijk over de richting op langere termijn; één gezamenlijke universiteit voor Limburg, met campussen aan beide zijden van de grens. De verdergaande samenwerking die daartoe de opmaat zou moeten zijn, zou in de ogen van deze commissie moeten worden gefaciliteerd door een verdrag tussen de beide overheden. Op 18 januari 2001 werd het verdrag ondertekend².

Achtergrond

De motivatie achter het verdrag ligt op verschillende vlakken. Een van de meest evidente motivaties is complementariteit in disciplines van de beide instellingen. UHasselt heeft naast economische opleidingen ook een sterke bèta-achtergrond. Maastricht heeft naast economie, gedragswetenschappen en rechten ook een sterke troef in het medische cluster. Voor Maastricht is de harde bèta-kant van UHasselt erg interessant; zonder UHasselt is het aanbieden van opleidingen in de natuurwetenschappelijke richtingen zeer moeilijk en niet erg doelmatig. Voor de UHasselt is vooral het medische

¹ Grenzen die voor sommigen niet snel genoeg kunnen vervagen.

² Zie bijlage 1.

cluster van Maastricht interessant. Juist in het interdisciplinaire gebied tussen exact en medisch ligt de gedachte meerwaarde voor elkaar. Beide instellingen profileren zich ieder op eigen wijze in hun onderwijs. Door de ervaringen van probleemgestuurd onderwijs (PGO - Maastricht) en opdrachtgestuurd onderwijs (OGO - Hasselt) te koppelen kan er verder gewerkt worden aan innovatieve onderwijsmethoden.

Een motivatie van een geheel andere orde ligt in de eenwording van Europa. Landsgrenzen worden steeds minder belangrijk; de regio's des te meer. De regio waarin Maastricht en Hasselt liggen wordt hierbij gezien als een regio met een eigen identiteit en dynamiek. Aangezien de beide instellingen ook uitdrukkelijk de ontwikkeling van de eigen regio in het vizier hebben, is samenwerking in deze regio op het terrein van hoger onderwijs en onderzoek een voorwaarde.

Maar naast de sterk regionale motivatie zijn er ook duidelijke intenties bij de beide regeringen om te komen tot één hoger-onderwijsruimte voor het gehele Nederlandstalige gebied binnen de hoger-onderwijsruimte van Europa (GENT 5 akkoord 2000). De internationalisering van het hoger onderwijs wordt steeds sterker nagestreefd, en Nederland en Vlaanderen zijn natuurlijke partners van elkaar.

Het verdrag

Het verdrag bevat 13 artikelen waarmee het kader wordt gecreëerd om, inzichtig de verschillen in de onderwijssystemen van beide landen, de samenwerking een algemeen kader te verschaffen. Het verdrag spreekt nog over de Universiteit Limburg (later genoemd tUL).

Het verdrag regelt de taken van de beide landen terzake het onderwijs; erkenning als universiteit vanuit Vlaanderen en aanwijzing als universiteit vanuit Nederland. Daarmee krijgt het onderwijs een juridische basis in beide landen.

Ook wordt de financiering van de opleidingen vanuit de beide landen geregeld. Bijdragen aan gezamenlijke opleidingen worden naar rato van de verhouding Vlaams-Nederlandse studenten geregeld.

Ook ten aanzien van onderzoekfinanciering wordt aangegeven dat de tUL op voet van gelijkheid met andere instellingen in Vlaanderen en Nederland aanspraak kan maken op financiering.

De studiefinanciering voor studenten wordt in artikel 9 beschreven. In principe komen Nederlandse studenten aan de Universiteit Limburg voor dezelfde regeling in aanmerking als aan andere instellingen in Nederland. Hetzelfde geldt aan de Vlaamse zijde.

Ten slotte wordt in het verdrag geregeld dat de diploma's van de Universiteit Limburg geldigheid hebben in beide landen; zowel voor bachelors, masters als doctoraten.

Een van de laatste artikelen (11) van het verdrag regelt de evaluatie ervan: 'De regeringen van de verdragsluitende partijen stellen een Gezamenlijke Commissie in die tot taak heeft de werking van dit verdrag te evalueren. De eerste evaluatie vindt plaats vijf jaar na inwerkingtreding van dit verdrag.'

De evaluatie

In de zomer van 2006 is gestart met de evaluatie van de tUL. Op 31 juli wordt door beide ministeries een opdracht voor een zelfstudie door de tUL geformuleerd. Deze zelfstudie, neergelegd in een hoofddocument met bijlagen, komt eind november 2006 beschikbaar.

Intussen wordt voor de evaluatie een commissie samengesteld bestaande uit 5 leden¹. De commissie heeft een opdracht gekregen die is verwoord in het document 'Evaluatie tUL verdrag'.

Kernpunten uit die opdracht zijn het vaststellen van de betekenis van de tUL voor:

- meerwaarde in kwaliteit en doelmatigheid
- impulsen voor nieuwe bedrijvigheid
- verhogen van aantrekkelijkheid voor studenten en staf
- innovatie van onderwijs en onderzoek
- wegnemen van barrières in internationale samenwerking.

Integraal onderdeel van de opdracht is niet alleen de evaluatie van de afgelopen periode, maar ook het genereren van oplossingsrichtingen voor de toekomst. Voor het opstellen van haar rapportage heeft de commissie op 11 en 12 januari 2007 een bezoek afgelegd aan de tUL². Daarnaast heeft de commissie de beschikking gekregen over een hoeveelheid documentatie en is gebruik gemaakt van de websites van de beide instellingen³.

Het rapport dat voor u ligt bestaat uit drie soorten hoofdstukken die respectievelijk beschrijvend, analyserend en adviserend van aard zijn. Het volgende hoofdstuk beschrijft de ontwikkelingen die in de periode 2001 tot en met 2006 de revue passeren. Eerst een beschrijving van de beleidscontext, vervolgens de ontwikkeling van de school voor informatietechnologie en die van de moleculaire levenswetenschappen, om te eindigen met de nu zichtbare toekomst van de tUL. Daarna volgt een vijftal analyserende hoofdstukken waarbij de waarde van de tUL steeds in een wat ander daglicht wordt geplaatst; de tUL als product van een verdrag, de tUL als rechtspersoon, vervolgens de meerwaarde voor het onderwijs, voor het onderzoek, voor de bedrijvigheid in de regio, vervolgens bezien vanuit de grensoverschrijdende samenwerking en innovatie. Het rapport sluit af met een advies waarin observaties en analyses samenkomen in een beeld voor de toekomst van de tUL.

¹ Zie bijlage II voor de samenstelling van de commissie.

² Zie bijlage III

³ Zie bijlage IV.

2 Observaties over 5 jaar tUL

2.1 Beleidscontext; wetgeving en ambities van Vlaanderen en Nederland

Het verdrag voor de transnationale Universiteit Limburg omlijnt de ambitie van de beide instellingen binnen de context van het nationale en Europese hogeronderwijsbeleid.

Met het tekenen van het verdrag onderstrepen de beide overheden hun ambitie tot samenwerking van de twee universiteiten aan weerszijde van de grens. Door het tekenen van het verdrag verlenen zij ook rechtszekerheid aan studenten over de diploma's. In die tijd bestaan immers nog het licentiaat en de doctorandustitel.

De ondertekening in 2001 komt midden in het proces van internationalisering van het hoger onderwijs. De Lissabon-strategie en het Bologna-proces zijn in volle gang. Beide landen hebben grote ambities voor het hoger onderwijs en wensen volop mee te draaien in het ontwikkelen van één hogeronderwijsruimte voor Europa. Het initiatief van de beide universiteiten speelt goed in op deze tendens tot internationalisering. Bij de toelichting op het verdrag wordt er ook op gewezen dat de ervaringen van de tUL een voorbeeldfunctie kunnen hebben voor de gehele unie: 'Nederland en Vlaanderen schrijven geschiedenis op weg naar een Europese ruimte voor hoger onderwijs'.

Tegelijk is duidelijk dat de beide landen een verschillende wettelijke context kennen en bijgevolg ook verschillend in het verdrag zitten. De opleidingen die door de tUL worden verzorgd worden door beide landen erkend mits het de procedures van erkenning van beide landen volgt. Voor Vlaanderen volgt erkenning direct uit het verdrag zelf en wordt de tUL aangemerkt als een volledig nieuwe universiteit naast de andere Vlaamse universiteiten (inclusief Hasselt). Voor Nederland wordt de tUL aangemerkt als de aangewezen universiteit¹. De tUL als instelling kent niet de status van een aparte publiek bekostigde universiteit. Het Nederlandse beleid is er eerder op gericht om concentratie van het aantal universiteiten te realiseren en niet om het aantal universiteiten waarmee men een directe bekostigingsrelatie heeft te verhogen.

De aanwijzing aan Nederlandse kant wordt, zoals de toelichting op het verdrag aangeeft, gekozen om aan de ene kant de kwaliteitsgaranties voor de opleidingen te garanderen maar aan de andere kant de tUL optimale ruimte te bieden om de instelling naar eigen normen in te richten en hierdoor optimaal de ruimte te creëren voor een afstemming met Vlaanderen. Zo zijn de richtlijnen voor bestuur en inrichting van de universiteit (artikel 9 WHW) wel van toepassing op de Universiteit Maastricht maar niet op de tUL. Twee jaar na het ondertekenen van het tUL-verdrag besluiten de beide landen tot het oprichten van het Nederlands Vlaamse Accreditatie Orgaan (NVAO).

¹ De tUL heeft hiertoe de procedure moeten volgen om tot de status van aangewezen instelling te komen.

Studiefinanciering

Voor de studiefinanciering worden de studenten van de tUL bekostigd volgens de voorwaarden en systematiek van hetzij Vlaanderen hetzij Nederland. De systemen van beide landen en ook de hoogte van het collegegeld verschillen. Daardoor is de financiële situatie van studenten aan beide zijden van de grens heel verschillend, maar wel overeenkomstig die van de eigen landgenoten.

Bestuurlijk

Bij het afsluiten van het verdrag hebben de beide moederinstellingen, de beide overheden én de lokale politici als ideaalbeeld om te komen tot één universiteit voor Limburg. Het rapport Dillemans-Kremers is daar ook heel expliciet over.

Bij het ondertekenen van het verdrag heeft men een bestuurlijke constructie opgezet die geënt was op deze visie. Men kiest voor een bestuurlijk zware constructie waarbij de moederinstellingen de tUL gezamenlijk besturen. Het College van Bestuur is verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur en wordt hierbij gecontroleerd door een Raad van Toezicht. Aanvankelijk zijn hier ook verschillen tussen beide landen. De bestuursleden en de leden van de Raad van Toezicht worden aan Nederlandse kant ingevuld door de UM. Aan Vlaamse kant worden ze aanvankelijk beiden benoemd door de Vlaamse overheid. Via het 'LUC-decreet' wordt dit aangepast en kan de UH ook twee leden in het CvB van de tUL benoemen. De leden van de RvT aan de Vlaamse zijde worden echter nog steeds door de overheid aangewezen.

Ook op academisch vlak werd gekozen voor een vrij zware structuur. Er werden twee scholen opgericht als onderdelen van de tUL die tot taak kregen om onderwijs en onderzoek in hun vakgebied te vormen en te verzorgen. Deze scholen werden daardoor op enige afstand gezet van de moederinstellingen. De combinatie van ontwikkeling van het onderwijs en het daadwerkelijk uitvoeren daarvan binnen de context van een nieuwe transnationale situatie blijkt veel energie te kosten. Bestuurders, wetenschappers en feitelijk al het personeel zijn betrokken in overlegsituaties. Het aantal overlegfora voor bestuur, medezeggenschap en uitvoering kost op dat moment enorm veel energie. Dit wordt voor alle betrokkenen snel duidelijk. De structuur bleek niet werkbaar en kende ook geen draagvlak bij de beide moederinstellingen. In 2003 wordt besloten tot een belangrijk lichtere bestuurlijke constructie die tot op de dag van vandaag bestaat. Daarmee wordt de organisatie belangrijk flexibeler en verdwijnt een forse overhead (en dito besparingen). De zelfevaluatie spreekt vanaf najaar 2003 over 'tUL nieuwe stijl'.

In deze constructie worden de scholen voor informatica en levenswetenschappen gemandateerd tot een duidelijk afgebakend takenpakket, waarbinnen ze maximale bewegingsvrijheid krijgen. Ze stemmen onderwijs en onderzoek af met de faculteiten van de beide instellingen. Personeel hebben de scholen niet in dienst. Dat wordt ingehuurd vanuit de faculteiten. Er is hierdoor geen afzonderlijke medezeggenschap en evenmin een zware administratieve ondersteuning meer nodig voor de tUL.

Het College van Bestuur van de tUL wordt gevormd door de rectoren en de voorzitters van de beide instellingen. Er is een Raad van Toezicht die bestaat uit 5 personen en de scholen hebben ieder een bestuur dat bestaat uit vakmensen uit het desbetreffende vakgebied van de beide moederinstellingen.

Financiën

Het verdrag meldt geen concrete bedragen die gemoeid zouden moeten zijn met de tUL. Wel staan er parameters in over de financiering van het onderwijs en het onderzoek.

De bekostiging van de instellingen (onderwijs en onderzoek) loopt via de moederinstellingen. De financiering van het onderwijs blijkt, enkele uitzonderingen daargelaten, probleemloos voor beide instellingen te werken. Daar is in de afgelopen periode ook niets aan veranderd.

Anders ligt dat met de bekostiging van het onderzoek. Artikel 7.4 geeft aan dat de (t)UL op voet van gelijkheid met andere universiteiten in Nederland en Vlaanderen aanspraak kan maken op de financiering van wetenschappelijk onderzoek. Hiermee wordt echter impliciet bedoeld de mededinging voor wetenschappelijk onderzoek zoals deze via het NWO (Nederland) of het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen tot stand komt. Onderzoek van de tUL wordt aan Nederlandse zijde niet via de 1^e geldstroom gefinancierd¹.

De feitelijke financiering komt voor het Vlaamse deel eerder op gang dan voor het Nederlandse deel en is ook genereuzer. Daardoor ontberen de beide scholen vooral financiële middelen voor onderzoek, in de eerste jaren volledig, en in latere jaren (vanaf 2004) waren er teleurstellend weinig middelen beschikbaar.

De onderzoeksmiddelen bestaan uit impulsfinanciering en overige onderzoekfinanciering.

Feitelijk is de impulsfinanciering verschillend verlopen. De Vlaamse regering heeft financiële injecties beloofd en deze via de Limburgse Reconversie Maatschappij vanaf eind 2003 ter beschikking gesteld; 21,1 miljoen voor gebouwen en 13 miljoen voor de onderzoeksuitbouw in de periode 2004-2008 (Levenswetenschappen, Informatietechnologie en Economie tezamen). Verder is er op voorwaarde van een gunstige evaluatie van de eerste vijfjaarsperiode nog een bedrag van 21,9 miljoen voor de periode 2009-2013 in het vooruitzicht gesteld.

Aan Nederlandse kant verloopt dat proces aanzienlijk moeilijker en komt de impulsfinanciering ook een half jaar later. De zelfevaluatie geeft hierover aan: "De UM heeft zich middels een toezeggingsbrief geëngageerd om uit eigen UM-middelen impuls gelden in te zetten voor de tUL, zodat er een matching is tussen de Vlaamse en Nederlandse impulsfinanciering". Uiteindelijk zijn het de gemeente Maastricht (achtergestelde lening), de provincie Limburg en Interreg-middelen die de basis vormen voor de impulsfinanciering. De rijksoverheid van Nederland speelt zoals uit de toelichting op het verdrag ook al duidelijk wordt geen rol van betekenis. Uit het financiële jaarverslag over 2005 blijkt dat de Nederlandse overheid een bijdrage leverde van € 0,8 miljoen opstartfinanciering over de jaren 2002 en 2003.

Overige middelen bestonden uit het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF) aan Vlaamse zijde en de Brede Onderzoekstrategie (BOS-gelden) van de UM.

¹ In de toelichting op het verdrag staat onder 4.1.2 aangegeven dat "Bij de berekening van de rijksbijdrage van de Universiteit Maastricht ten behoeve van de Universiteit Limburg worden alleen onderwijsparameters in aanmerking genomen. De universiteit Maastricht en het Limburgs Universitair Centrum zullen zelf moeten voorzien in de bij de Universiteit Limburg gewenste onderzoekscapaciteit.

Ten slotte zijn er ook budgetten beschikbaar gekomen door contractonderzoek voor overheid en bedrijfsleven¹.

2.2 Ontwikkeling Informatica

Onderwijs

Al in 1992 hebben de beide instellingen besloten tot een gezamenlijk pilootproject rond het thema 'kennistechnologie'. De voordelen hiervan waren van meet af aan duidelijk. Voor de UH kwam hierdoor de mogelijkheid binnen handbereik om ook het tweede cyclus onderwijs te mogen geven. Voor de UM was dit een mogelijkheid om een bèta-opleiding te geven. De geschiedenis is in de zelfevaluatie van de tUL omschreven (pag 18 e.v.). In de periode voorafgaand aan de tUL werd het onderwijs in de informatica aan beide instellingen gegeven in de eerste twee jaren. Het afstuderen vond plaats op één campus: Diepenbeek.

Sinds de ondertekening van het tUL-verdrag is het eerdere initiatief ondergebracht bij de tUL in de School voor Informatietechnologie. Waar voorheen studenten nog wel kozen voor een voortgezette opleiding buiten de beide instellingen, komt dat nu nauwelijks meer voor.

Vanaf de start van het verdrag is gewerkt conform het bachelor master-principe, dat toen nog nieuw was voor de beide landen. De bacheloropleidingen vinden op beide campussen plaats. Het eindniveau is gelijk, hoewel het geen identieke opleidingen zijn. De verschillende namen informatica (Hasselt) en kennistechnologie (Maastricht) geven dat ook aan. Vervolgens is er een diversiteit aan masteropleidingen waarvan sommige in Maastricht en andere in Hasselt worden gegeven. Studenten die met succes hun bachelor hebben afgerond kunnen zonder problemen een keuze maken voor een van de masterprogramma's. Overstap van Hasselt naar Maastricht of omgekeerd is hierbij gemakkelijk. De masters staan overigens ook open voor bachelors van andere aanpalende disciplines en vormen daardoor ook voor hen een verrijking van het aanbod.

De studentenaantallen in de bachelorfase zijn min of meer stabiel over de afgelopen periode en bedragen circa 75 eerstejaars studenten over twee campussen.

De opleiding informatica/kennistechnologie is zoals gezegd ontstaan uit een bestaand samenwerkingsverband. De visitatie waarin de kwaliteit als goed werd omschreven dateert uit 2002. Recentere informatie is niet beschikbaar.

Evident is dat de ervaringen met informatica/kennistechnologie een voorbeeld waren voor de ontwikkeling bij moleculaire levenswetenschappen.

Onderzoek

De onderzoeksactiviteiten voor informatica worden gedragen door enkele reeds eerder bestaande onderzoeksinstituten:

¹ Een bijzonder punt van de aandacht is de aanvankelijke verwachting dat de provincie nog veel meer dan ze later gedaan heeft zou kunnen bijdragen aan de financiering van de tUL. De voorgenomen privatisering van Essent door de verkoop van de aandelen door de provinciale overheid zou ook benut worden om de tUL een financiële injectie te geven van een aanzienlijke omvang (in 2000 heeft de provincie Limburg door haar deelname in de voorlopers van Essent 16,1% van de aandelen in haar bezit). Dit is echter nooit gerealiseerd.

- het Expertisecentrum voor Digitale Media (EDM) in Hasselt
- het Centrum voor Statistiek (Censtat) in Hasselt
- Faculteit der Algemene Wetenschappen ¹.

De onderzoeksplannen werden uitgewerkt en in een tUL-onderzoekplan neergelegd². Daarin werden zwaartepunten geselecteerd waarin de tUL zich wil profileren. Daartoe heeft de tUL ook een financiële planning gemaakt voor de periode 2004-2008 met een relatief bescheiden start in 2004 (1,5 fte) en een totale investering van ruim € 1,7 miljoen voor de genoemde periode.

De ontwikkelingen in het onderzoek waren volgtijdelijk aan die van het onderwijs. Waar men voor het onderwijs duidelijk gekozen heeft voor een bundeling van krachten en het uittekenen van nieuwe opleidingen binnen de bama-structuur, is er bij het onderzoek nauwelijks sprake van een gezamenlijke sturing. Voor de onderzoeksplannen wordt gekozen voor complementariteit en op die manier worden de plannen op beide campussen op elkaar afgestemd. In de eerste jaren is er sprake van typische opstartactiviteiten.

2.3 Ontwikkeling school voor Levenswetenschappen

De school voor levenswetenschappen van de tUL krijgt bij het sluiten van het verdrag de bevoegdheid om een opleiding in de biomedische wetenschappen/moleculaire levenswetenschappen te gaan verzorgen. Deze opleiding is dan vrijwel nieuw. Er zijn bij beide instellingen tot dan toe geen volwaardige opleidingen op dit terrein; wel op aanpalende terreinen zoals gezondheidszorg, biologie en chemie. Biomedische wetenschappen als specialisme op het interdisciplinaire terrein van geneeskunde, biologie en chemie bestaan er op dat moment wel aan andere universiteiten aan beide zijden van de grens. Belangrijkste troeven bij de gezamenlijke aanvraag vormen de aantoonbare expertise van de beide moederinstellingen op deze terreinen en duidelijke indicaties voor de arbeidsmarktvrage (kwantitatief en kwalitatief). De aanvraag wordt ingediend bij de Nederlandse Adviescommissie onderwijsaanbod³.

Vanaf de start van de opleiding wordt deze vormgegeven conform de structuur van de bachelor- en masteropleidingen die dan nog niet in Vlaanderen en Nederland bestaat. De tUL heeft daardoor de primeur in de innovatie van het onderwijs volgens deze structuur en heeft daarmee een voorhoedefunctie in het Bologna-proces voor Nederland en Vlaanderen. Het vroegere probleem van de herkenbaarheid van het licentiaat uit Vlaanderen en de doctorandus uit Nederland zijn daarmee verdwenen. De opleidingen zijn opgebouwd volgens het Europese systeem van studiepunten (ECTS).

¹ Later (2005) is hier het Maastricht ICT Competence Centre uit ontstaan.

² tUL-onderzoekplan School voor Informatietechnologie.

³ Aanvraag voor een opleiding moleculaire levenswetenschappen binnen de transnationale Universiteit Limburg (opgenomen als bijlage 4 in de zelfevaluatie).

Bij moleculaire levenswetenschappen worden er zowel bachelor- als masteropleidingen aan beide campussen verzorgd. In principe is de bacheloropleiding bij beide campussen gelijk; op enkele kleine aanpassen in het curriculum van het eerste en tweede jaar na. Deze aanpassingen worden noodzakelijk gevonden omdat de vooropleidingen van beide landen uiteenlopen. Het derde jaar en ook het eindniveau na 3 jaar zijn identiek. De masteropleidingen kennen vier afstudeerrichtingen. Ze kunnen worden gegeven op beide campussen, maar door efficiëntieoverwegingen kan ook gekozen worden voor het verzorgen van de opleidingen op een campus.

Aanvankelijk zijn de masters 60 studiepunten/ één jaar. Hoewel het altijd in de bedoeling heeft gelegen om er een tweejarige master van te maken wordt aanvankelijk gekozen voor een éénjarige master. Dit om de opleidingen aan beide zijden van de grens gelijk te laten lopen en omdat er aan de Vlaamse zijde aanvankelijk geen mogelijkheid is voor een tweejarige opleiding. Inmiddels heeft de Vlaamse regering besloten dat de opleidingen in de moleculaire levenswetenschappen tweejarig mogen worden (met ingang van 2007-2008)¹. De erkenning via de NVAO van deze tweejarige master is in Nederland een andere dan in Vlaanderen (via hetzelfde NVAO). Gestreefd wordt naar een snelle erkenning van de tweejarige masters in Nederland.

De belangstelling voor de opleidingen is van meet af aan groot geweest. Gestart met 82 eerstejaars studenten in Diepenbeek en 38 in Maastricht is de opleiding in 5 jaar uitgegroeid naar een studentenaantal van meer dan 200. Daarmee bereikt het de maximum opleidingscapaciteit.

Onderzoek

Het onderzoek van de school kent zijn basis in de onderzoeksinstituten van de beide instellingen: onder andere CARIM, NUTRIM, GROW, brain and behavior aan de kant van de UM en het BIOMED, IMO, CMK en Censtat van de UHasselt².

Het onderzoek volgt het onderwijs. De eerste inspanningen zijn vooral gericht op het tot stand brengen van kwalitatief goede opleidingen. Intussen wordt wel al gewerkt aan het ontwikkelen van een onderzoeksprogramma onder de paraplu van de onderzoeksschool. De motieven achter het willen ontwikkelen van de onderzoekscomponent zijn evident. Onderwijs en onderzoek horen als twee kanten van dezelfde academische medaille bij elkaar en vinden steun en kracht in elkaar.

Met het ontwikkelen van een onderzoeksprogramma zien we dat reguliere onderzoeksfinanciering niet toereikend is. Om de zaak op gang te krijgen wordt impulsfinanciering aangevraagd. Aan Vlaamse zijde komt deze via de LRM vrij snel op gang, aan Nederlandse zijde is de rijksoverheid echter de grote afwezige (zie ook par 2.1).

¹ De Vlaamse regering heeft dit besluit weliswaar genomen, maar geeft aan dat zij geen beslissingsbevoegdheid heeft over de studieduur van de opleidingen van de tUL. Het tUL-verdrag gaat immers boven de nationale wetgeving. Daardoor zou de tUL accreditatie kunnen aanvragen via de Nederlandse of Vlaamse weg. Dit wordt echter door Nederland niet geaccepteerd waardoor er verschil kan blijven bestaan. In Vlaanderen wordt de master wel als tweejarig erkend, in Nederland is de erkenning vooralsnog slechts als éénjarige opleiding.

² Het complete scala aan onderzoeksinstituten is gegeven en omschreven in bijlagen 11 en 12 van de zelfevaluatie.

Meer reguliere gelden komen via het BOF-fonds van de Vlaamse regering (3,5 miljoen vanaf 2000) en de BOS-gelden van de Universiteit Maastricht beschikbaar (€ 3 miljoen per jaar).

Anno 2006-07 zijn de opbrengsten van de onderzoeksinspanningen nog lastig te preciseren. Wel is duidelijk dat er met EURON en Alma-grid interessante projecten zijn gestart die een duidelijke stimulans geven in de regio. Moleculaire levenswetenschappen is een school die duidelijk ondersteund wordt door de bestuurders en bedrijven in de regio. Behalve dat men financiële steun geeft, verklaren lokale bestuurders ook dat deze tak van wetenschap een cruciaal onderdeel is van de verdere economische ontwikkeling van de regio.

2.4 Ontwikkeling overige initiatieven en visie op de toekomst

Naast de initiatieven van levenswetenschappen en informatica is er aanvankelijk ook sprake geweest van een derde school. In 2002 is een verkenning gedaan voor een tUL school of education. Dit initiatief sneuvelt omdat de uitbouw van de beide andere scholen alle energie en middelen opslokte¹. Het verdrag vermeldt ook expliciet het economische domein waar tot nu toe geen tUL-activiteiten zijn ontplooid.

De opleidingen voor informatica en levenswetenschappen zijn anno 2006-2007 gevestigd en stevig verankerd in de tUL, de beide moederinstituten en ook in de regio. De tUL heeft echter ook verdergaande ambities voor opleidingen in rechten en verkeerskunde. Beide initiatieven worden hier kort behandeld.

Rechten

De studie rechten wordt wel aan de universiteit van Maastricht gedoceerd maar niet in Hasselt. De bedoeling van de nieuwe opleiding is om de studie grotendeels aan de campus in Diepenbeek te verzorgen en voor een gering deel in Maastricht. Daarmee is dit initiatief weer van een geheel andere aard dan de beide eerder genoemde scholen. Hier wordt niet de expertise van beide partners ingezet maar van één van hen om deze in te zetten bij de ander².

Aan Vlaamse zijde heeft er een toets op macrodoelmatigheid plaatsgevonden, die positief werd beoordeeld (september 2006)³. De gevoelde behoefte aan deze opleiding voor de Vlaamse regio werd daarmee bevestigd. De tUL heeft de bevoegdheid gekregen om deze opleiding te geven (2006). In oktober 2006 wordt de aanvraag gedaan bij de NVAO. Deze aanvraag zal uiteindelijk het pad moeten openen voor het daadwerkelijk opstarten van de opleiding. Naar eigen zeggen (zie ook zelfevaluatie pag. 25) is hier sprake

¹ Er waren ook inhoudelijk grote verschillen tussen Nederland en Vlaanderen, vooral op onderwijskundig terrein.

² Bij dit initiatief wordt ook de expertise van de KU Leuven ingezet.

³ Door de tUL is in de loop van de procedure besloten om de aanvraag voor de nieuwe opleiding om te vormen tot een gezamenlijke tUL/KU Leuven-opleiding. De nieuwe opleiding wordt dus een samenwerkingsverband tussen UM, UH en KUL.

van een duidelijk innovatieve opleiding omdat de rechtsstelsels van beide landen in samenhang met het Europese gemeenschapsrecht worden bekeken. Op basis van de opmerkingen van de NVAO-commissie heeft de tUL haar aanvraag ingetrokken en een nieuwe, aangepaste aanvraag ontwikkeld die per 20 maart werd ingediend. Een oordeel van de NVAO wordt in de daaropvolgende maanden verwacht. De start in 2007 is dan niet meer mogelijk en dus werd de geplande startdatum opgeschoven naar 2008.

Verkeerskunde

Bij het initiatief voor verkeerskunde is iets soortgelijks aan de hand als bij rechten maar dan in een omgekeerde richting. Verkeerskunde is een opleiding die aan de universiteit van Hasselt gegeven wordt. In Nederland is er geen academische opleiding verkeerskunde; wel in het hoger beroepsonderwijs.

De kern van de expertise voor verkeerskunde ligt daarmee in Hasselt, waar de opleiding verkeerskunde (bachelor en master) in 2004-2005 van start ging. Door deze opleiding ook in Nederland te kunnen aanbieden realiseert de tUL een unieke positie.

De tUL onderzoekt momenteel de mogelijkheid om deze opleiding te gaan aanbieden en is bezig met het uitwerken van het curriculum. Een aanvraag bij de NVAO is in voorbereiding.

3 Het verdrag

Inleiding

Het tUL-verdrag werd gesloten in maart 2001¹. Op dat moment is de structuur van bachelor- en masteropleidingen in Vlaanderen en Nederland nog in voorbereiding. Een verdrag zoals dat nu wordt gesloten effent de weg om op een versnelde manier over te gaan tot het invoeren van bachelor- en masteropleidingen. In beide landen is de tUL daarmee een voorloper. In Vlaanderen wordt aan de universiteit nog het licentiaat behaald en in Nederland de doctorandustitel. Met de diploma's van de tUL kunnen studenten in beide landen terecht.

Met het verdrag onderschrijven de ondertekenende partijen dat het hen menens is met het ontwikkelen van de hoger-onderwijsruimte in Europa. Ze onderstrepen ook dat de beide universiteiten in Limburg door de tUL verder kunnen komen dan ze apart zouden kunnen doen: meer synergie, betere benutting van de gezamenlijke kracht en een krachtige impuls in de richting van nieuwe opleidingen.

De beide moederinstellingen hebben hoge verwachtingen van het verdrag. Men wil komen tot de al zo lang gekoesterde wens van één universitaire instelling voor geheel Vlaams en Nederlands Limburg.

Samenwerking zoals die al tien jaar eerder bij informatica tot stand was gekomen was niet het doel van het verdrag. Men wilde verder: op weg naar één instelling, twee campussen en een grotere diversiteit van onderwijs en onderzoek dan de som der delen. Zoals hiervoor al is aangegeven, wordt de strategie verlaten in 2003 en komt er een tUL nieuwe stijl (zie 2.1).

Wat gaat er goed

Het verdrag biedt het juridisch kader voor een aantal ontwikkelingen die zonder het verdrag niet mogelijk waren geweest.

- Een van de meest in het oog springende feiten is dat het verdrag een krachtige impuls heeft gegeven voor investeringen in het onderwijs die zonder het verdrag niet gerealiseerd waren. De investeringen van de kant van de Vlaamse regering en van de Nederlandse lokale overheden (provincie Limburg en de stad Maastricht) waren zonder het verdrag zelfs onmogelijk geweest. Het verdrag is de katalysator waarlangs financiering rond is gekomen. Het onderstreept het belang dat partijen (Nederland, Vlaanderen en de lokale overheid) hechten aan een gezamenlijke strategie om de regio een krachtige impuls te geven.
- Het verdrag garandeert voor de studenten rechtszekerheid van de diploma's. Vlaamse studenten hoeven zich geen zorgen te maken over het civiel effect van een opleiding aan (het Nederlandse deel van) de tUL en vice versa.

¹ Het verdrag zelf is in de bijlagen opgenomen. Hoofdstuk 1 bevat een korte beschrijving van de inhoud.

- Het heeft ook voor een stroomversnelling gezorgd in de ontwikkeling van de nieuwe opleidingen in de moleculaire levenswetenschappen die zo zinvol zijn voor de economische ontwikkeling van Limburg.

Wat kan er beter

Het contract bevat geen specificaties voor de financiële middelen die met het verdrag gemoeid zijn. Op het punt van de financiering van het onderwijs blijken zich nauwelijks problemen voor te doen. Dat is ook goed geregeld. Het onderwijs wordt via de parameters van de gebruikelijke bekostiging gefinancierd via de beide moederinstellingen.

Met de bekostiging van de (impuls)financiering voor de uitbouw van het onderzoek loopt het echter heel anders. Daar voldoet in de ogen van de tUL de Vlaamse overheid wel, maar de Nederlandse rijksoverheid duidelijk niet aan de verwachtingen. De impulsfinanciering aan Nederlandse zijde wordt gerealiseerd door investeringen van de lokale overheden. Dat zorgt voor veel onrust en demotivatie bij de betrokkenen. Het verdrag wekte heel andere verwachtingen dan door de Nederlandse rijksoverheid bij een impulsfinanciering voor onderzoek werd waargemaakt. Immers in artikel 7 lid 4 van het verdrag lezen we: "*De universiteit Limburg heeft op voet van gelijkheid met andere universiteiten in Nederland en Vlaanderen aanspraak op financiering van wetenschappelijk onderzoek*". Tegelijk is vanaf het begin duidelijk dat de Nederlandse rijksoverheid geen aparte financiering van het onderzoek aan de tUL zal realiseren. Impliciet blijft in het bovenstaande citaat dat hiermee vooral de NWO gelden gemoeid zijn. In een onderzoekfinanciering van de tUL via de eerste geldstroom (via UMaastricht) noch een gerichte impulsfinanciering is geen sprake.

Of men de verwachting bij de tUL gerechtvaardigd vindt of niet feit is dat de instelling zelf belangrijk hogere verwachtingen had over de mate waarin de rijksoverheid zou gaan bijdragen aan het onderzoek van de tUL. Het gaat immers om een universiteit waarbij onderwijs en onderzoek in onderlinge samenhang de basis vormen. Het financieren van uitsluitend onderwijs en niet onderzoek leidt ondubbelzinnig tot bloedarmoede van de instelling.

Duidelijk is geworden dat de beide landen verschillend in het verdrag zitten. Voor Vlaanderen is de uitbreiding van het academische landschap met de komst van de tUL een duidelijk gewenste en nagestreefde ontwikkeling. Daardoor werd het ook mogelijk om meer middelen te genereren en de samenwerking met Nederland was een voorwaarde voor volwaardige opleidingen, ook in de masterfase.

Voor Nederland geldt dat de UMaastricht het verdrag heeft toegejuicht. Voor de Nederlandse rijksoverheid echter, de ondertekenaar van het verdrag, gelden andere overwegingen. Men wenst concentratie en geen diversificatie van onderzoeksmiddelen. Een samenwerking tussen twee instellingen teneinde nieuwe opleidingen tot stand te brengen hoeft niet noodzakelijkerwijs via een verdrag geregeld te worden, zo is de redenering.

Dat impliceert dus dat de Vlaamse en de Nederlandse overheid weliswaar gezamenlijk het verdrag hebben ondertekend maar dat gedaan hebben vanuit heel verschillende uitgangspunten. Opvallend is dat er ten aanzien van de tUL nauwelijks enig contact of correspondentie geweest is tussen de beide ministers of hun ambtelijke apparaten.

Wat veel, waarschijnlijke onvoorziene en onbedoelde, problemen veroorzaakt is de status van de tUL in Nederland als aangewezen instelling. De

Nederlandse rijksoverheid wenst niet tot een uitbreiding van het aantal bekostigingsrelaties (lees: zelfstandige universiteiten) te komen. Eerder is concentratie het devies. In de toelichting op het verdrag staat dat het doel van de aanwijzing is om de instellingen optimale ruimte te bieden de instelling in te richten zoals het hen goeddunkt, zonder dat de verplichtingen van de WHW in zijn volle breedte op hen rusten.

Dat valt echter anders uit. De keuzes die gemaakt worden op het bestuurlijke vlak voor de inrichting van de tUL drukken aanvankelijk sterk op de exploitatie. Anderzijds blijkt het element van de aangewezen opleiding perverse neveneffecten te hebben. Omdat de tUL geen nieuwe universiteit is, ontbreekt het zicht op de opleidingen ook voor de Nederlandse aspirant-studenten. Tot op de dag van vandaag zijn de tUL-opleidingen niet zichtbaar, ze kennen geen registratie in het CROHO en komen niet voor op de website www.studiekeuze123.nl. Het profileren van de tUL en haar opleidingen valt daarom niet mee en de studentenaantallen laten in de eerste jaren te wensen over.

Een verdrag als dit, waarbij één instelling moet werken met twee juridische systemen, heeft vrijwel automatisch te maken met veel problemen. Het voldoen aan twee rechtsstelsels en de administratieve verplichtingen die hierbij naar voren komen zijn in het verdrag niet beschreven. De kosten die daarmee gemoeid zijn werden echter wel gemaakt. Het feit dat men voorloper was in de ontwikkeling van de bachelor-masterstructuur en voorloper was in een transnationale samenwerking, is in zijn consequenties en dus ook kosten niet doordacht en de parameters daarvan zijn niet in het verdrag opgenomen.

Door de ontwikkelingen heeft met name de Universiteit Maastricht veel kosten moeten maken. De optelsom van de kosten voor de ontwikkeling van de nieuwe programma's, bestuur en beheerskosten die aanvankelijk zeer hoog waren, de gebrekkige vergoeding van de masteropleidingen (zowel het onderwijs als de studiefinanciering) door de Nederlandse overheid, heeft voor hoge kosten gezorgd. De meerwaarde voor de universiteit Hasselt in termen van impulsfinanciering en de veel grotere mogelijkheden voor onderwijs in de masterfase zijn daar duidelijk gerealiseerd. Voor Maastricht is de impulsfinanciering alleen vanuit provincie en gemeente aan de orde. Het argument van de opleidingen in de masterfase dat voor de UHasselt erg belangrijk was, is voor Maastricht niet aan de orde. De balans die voor de UHasselt dus nog steeds positief is, valt voor Maastricht minder uitgesproken positief uit. Meerwaarden (levenswetenschappen met bèta-kern, versterking van regionale kenniseconomie). De zware financiële wissel die echter op de UM wordt getrokken kan niet voortduren. Het verdrag heeft dit niet voorzien.

Conclusies van de commissie

Hoewel er enkele zorgelijke elementen zijn, is de commissie ervan overtuigd dat het verdrag als zodanig behouden dient te blijven. De kansen die het verdrag geboden heeft zijn door partijen ten volle benut en de negatieve elementen zijn vooral neveneffecten die niet zijn voorzien.

De verdragsluitende partijen zijn zich onvoldoende bewust geweest van de belasting die de optelsom van Vlaamse en Nederlandse regelgeving met zich meebracht voor de tUL en de beide moederinstellingen. Dat bewustzijn is er door deze ervaring wel. De ministers van onderwijs van Vlaanderen en Ne-

derland zijn aan zet om in onderling overleg en met input vanuit de tUL te zorgen voor oplossingen.

De wenselijkheid van overleg geldt ook heel duidelijk voor de financiën. Twee verdragsluitende partijen die geheel verschillende financiële consequenties verbinden aan het verdrag zorgen tezamen voor veel verwarring en naar de commissie heeft geconstateerd ook voor frustratie.

Het verdrag heeft ook een belangrijke signaalfunctie met veel potentiële kracht. Na het Taalunieverdrag (1980) en het Vlaams Nederlands Cultureel Verdrag (1995) is dit het derde verdragsgebonden samenwerkingsverband tussen Vlaanderen en Nederland.

Het verdient naar ons inzicht aanbeveling om de uitwerking van het verdrag beter af te stemmen op de reële verwachtingen van de partijen. De oplossingsrichting daarvoor is een aanpassing van de uitwerking van de derde rechtspersoon (zie hoofdstuk 4).

Het verdrag dient veel beter benut te worden als een unieke vorm van samenwerking binnen de hoger-onderwijsruimte van Europa.

4 Derde rechtspersoon

Inleiding

Voorafgaand aan de ondertekening van het verdrag hebben de universiteiten van Maastricht en Hasselt op 28 november 2000 besloten tot het oprichten van een derde rechtspersoon; de stichting tUL. Daarmee bestonden er dus niet twee, maar drie universiteiten in Limburg. In het voorgaande is duidelijk geworden dat de tUL door lokale bestuurders, en de beide universiteiten gezien werd als een opmaat naar een volledig samengaan tot één universiteit van Limburg. De oprichting van de tUL als derde rechtspersoon was daartoe het middel. Bij de start heeft de tUL wel studenten, maar voornamelijk geen gebouwen of staf. Daarvoor wordt een beroep gedaan op de beide moederinstellingen¹.

De derde rechtspersoon was een expliciete wens van de Vlaamse regering. Via deze derde rechtspersoon en een volledige erkenning van de tUL als een nieuwe Vlaamse universiteit werd het mogelijk om zelfstandige besluitvorming te realiseren en een krachtige ontwikkeling van de nieuwe instelling te bevorderen.

Aan Nederlandse kant werd de tUL niet erkend als een nieuwe Nederlandse universiteit die volledig onder de voorwaarden van de WHW gestalte kon krijgen. De Nederlandse overheid ziet de tUL als een aangewezen instelling; wel erkend maar niet publiek bekostigd en als zelfstandige identiteit zichtbaar. In het verdrag wordt hierbij aangegeven dat deze aanwijzing de instelling alle ruimte biedt tot een bestuurlijke vormgeving van de tUL naar eigen inzicht.

Wat gaat goed

De derde rechtspersoon was en is een noodzakelijke stap om vorm te geven aan de ambities van de instellingen en de beide regeringen. Het verdrag en ook de derde rechtspersoon die daaraan ten grondslag lag waren de katalysator voor samenwerking en innovatie.

De derde rechtspersoon was ook een voorwaarde voor de financiële impulsen die door de Vlaamse overheid aan de tUL werden gegeven.

De tUL was daarmee een instrument voor samenwerking (later integratie) en innovatie. Een noodzakelijk instrument binnen de context van de situatie van dat moment. De transnationale schoolbesturen kennen in de derde rechtspersoon de basis van hun bevoegdheden. Het geeft structuur en herkenbaarheid aan de samenwerking en voorkomt een mogelijke vrijblijvendheid.

Alle verworvenheden, zoals de rechtszekerheid die studenten bij het diploma hebben, de stimulans voor onderwijsvernieuwing, de snelle invoering van de bama-structuur en de voorbeeldfunctie van de tUL binnen de Europese hoger-onderwijsruimte zijn onlosmakelijk verbonden met het verdrag en daarmee met de derde rechtspersoon.

¹ De tUL organiseert haar onderwijs in twee scholen: de school voor levenswetenschappen en de school voor informatietechnologie.

Wat kan beter

De derde rechtspersoon is onlosmakelijk verbonden met de bestuurlijke constructie en de overhead die dit oorspronkelijk met zich meebracht. De notariële akte die de basis is voor de stichting is in 2000 vormgegeven met de toenmalige verwachtingen over die ene universiteit voor Limburg. De structuur die uit die akte naar voren kwam spoort inmiddels niet meer met de veel lichtere structuur die de 'tUL nieuwe stijl' vanaf 2003 heeft meegekregen. De oorspronkelijke gedachte van de derde rechtspersoon was dat in elk geval nieuw te ontwerpen opleidingen hierin ondergebracht zouden worden, maar dat geleidelijk aan ook moederuniversiteiten hierin op zouden gaan. Ook is aanvankelijk de nieuwe naam tUL als vlag gevoerd. Ook was uitgegaan van grote flexibiliteit en mobiliteit van studenten over de beide campussen, hetgeen minder gerealiseerd werd.

Conclusies van de commissie

De derde rechtspersoon was en is noodzakelijk voor de tUL. Dat dient ook gecontinueerd te worden. Er is ook nu behoefte aan een juridisch platform voor internationale samenwerking zodat wederzijdse erkenning van diploma's, accreditatie van opleidingen en studiefinanciering geen problemen opleveren en de complementariteit van knowhow en infrastructuur optimaal kan worden benut. De strategie zoals deze in 2003 is ingezet, om de eigen namen van de bestaande universiteiten te behouden en om, onverlet samenwerking en gecombineerde inzet van docenten en infrastructuur, het onderwijs vooral per campus aan te bieden, noopt tot een andere vormgeving van de derde rechtspersoon. Waarschijnlijk zal de notariële akte hier toe moeten worden aangepast waardoor een minder ingewikkelde en belastende beheersstructuur kan worden gecreëerd.

Uitgangspunt van de tUL is dat de derde rechtspersoon ook voor de toekomst noodzakelijk is, enerzijds als eigenaar van de tUL-opleidingen en anderzijds als gezamenlijke strategische ruimte en overlegorgaan, nevenge-schikt aan de moederinstellingen (UM en de UHasselt) en waar op onafhankelijke basis besluiten kunnen genomen worden. Wat de juridische basis van de derde rechtspersoon betreft, pleit de commissie ervoor om de stichtingsakte aan te passen aan de nieuwe werkwijze van de tUL die – de facto – sinds 2003 geïmplementeerd werd ('tUL nieuwe stijl').

De derde rechtspersoon als zodanig zal echter ook in de toekomst moeten blijven bestaan, zo oordeelt de commissie.

5 Waarde tUL voor het onderwijs

Onderwijs aan de tUL

Een van de doelstellingen van de tUL was het versterken van de infrastructuur van universitaire opleidingen in de regio. De inmiddels gevestigde opleidingen die verzorgd worden door de levenswetenschappen en de school voor informatietechnologie vormen hiervan de belangrijkste producten¹.

De uitgangspositie voorafgaand aan het verdrag was als volgt. Beide instellingen hadden nog een vrij jonge geschiedenis van 25-30 jaar en zijn daarmee zowel in Nederland als Vlaanderen de jongste onder de universiteiten. Beide zijn relatief kleine instellingen maar er is een aanzienlijk verschil in schaalgrootte. De Universiteit Maastricht is met ruim 11.000 studenten vele malen groter dan de UHasselt (2266 studenten in het academiejaar 2005-06).

De universiteit in Hasselt verzorgt opleidingen in de geneeskunde², in het economische cluster en is sterk vertegenwoordigd in de exacte wetenschappen: fysica, chemie, wiskunde, biologie en informatica. In de exacte wetenschappen en economie verzorgt de instelling ook lerarenopleidingen. Daarnaast is er aan de UHasselt een voor de hele Benelux unieke interdisciplinaire opleiding: verkeerskunde.

De instelling heeft vooral een regionaal voedingsgebied en werkt op veel terreinen samen met andere instellingen in Vlaanderen.

De universiteit Maastricht is zoals gezegd belangrijk groter maar ook breder dan UHasselt. De UM heeft ook een sterk economisch cluster. Daarnaast zijn er studies in het cluster 'gedrag en maatschappij', rechten en cultuurwetenschappen. In Maastricht is er ook een academisch ziekenhuis en dus zijn er daar opleidingen in de gezondheidszorg.

De UM is sterk internationaal gericht, heeft veel samenwerkingsverbanden met buitenlandse instellingen en heeft een fors deel buitenlandse studenten.

Deze uiteenlopende studierichtingen zijn van meet af aan een aanleiding om samen te werken. Voor de universiteit Hasselt bieden vooral de opleidingen in de gezondheidszorg in Maastricht interessante perspectieven. Voor de UM is de exacte invalshoek van UHasselt (chemie, biologie, informatica) een interessante aanvulling. Andere aanknopingspunten voor samenwerking waar concrete plannen voor zijn, zijn rechten (Maastricht) en verkeerskunde (UHasselt) en de lerarenopleidingen exact (UHasselt).

Beide instellingen zijn voorlopers in eigen land op het terrein van onderwijskundige innovatie van de opleidingen. De UM verzorgt het onderwijs volgens de methodiek van PGO, probleemgestuurd onderwijs. Een methodiek die studenten erg aanspreekt en daarbij leidt tot goede tot zeer goede

¹ Voor details over de ontwikkeling van de beide scholen; zie ook hoofdstuk 2.

² Zo heeft de UHasselt geen masterjaren voor geneeskunde en halen studenten hun master aan andere instellingen.

beoordelingen in de Keuzegids hoger onderwijs. Ook bij visitaties komt dit aspect steeds positief naar voren. Probleemgestuurd onderwijs heeft als belangrijk kenmerk dat het thematisch gericht is en daardoor optimale aanknopingspunten biedt voor een interdisciplinaire aanpak.

De gekozen methodiek wordt reeds vanaf de start van het onderwijs in Maastricht toegepast. In Nederland was de UM daarmee een voorloper die inmiddels veel navolging heeft gekregen.

In UHasselt is in 1997 een systeem ingevoerd van opdrachtgestuurd en projectgestuurd onderwijs. Net als het PGO gaat het om activerende onderwijsmethoden.

Beide methoden hebben de pretentie om een hoge effectiviteit te genereren, en sterk motiverend te werken voor de studenten.

Om de relevantie van samenwerking voor beide instellingen goed te kunnen interpreteren is een kort uitstapje naar de erkenning van opleidingen noodzakelijk.

In beide landen geldt een eigen systeem voor de erkenning van opleidingen. In Vlaanderen wordt de toestemming voor het geven van opleidingen en daarmee de erkenning van academische graden (in die opleidingen) verleend via een decreet. In het verdrag van de tUL staan de opleidingen gespecificeerd waar zij opleidingen voor verzorgt. Uitbreiding naar andere studierichtingen vereist de tussenkomst van de decreetgever, zoals dat bij alle Vlaamse universiteiten het geval is.

Voor de opleidingen in Nederland geldt een soortgelijke regeling. Instellingen dienen de procedures uit de Wet Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek te doorlopen. Op dat moment houdt dat onder andere in een toetsing door de adviescommissie onderwijsaanbod (ACO-procedure) waarbij doelmatigheid een belangrijke parameter is.

In de praktijk is het binnen beide procedures vrijwel onmogelijk om nieuwe opleidingen aan te bieden in een domein waar de instelling geen (minimaal aanpalende) traditie heeft.

Met de oprichting van het Nederlands Vlaams Accreditatie Orgaan (NVAO) in 2003 bouwen beide landen voort op de reeds ingestelde procedures. Dit orgaan verzorgt de erkenning van opleidingen door het toetsen van het onderwijs aan kwaliteitsstandaarden. Accreditatie is een voorwaarde voor bekostiging en diplomaerkenning.

Nieuwe opleidingen worden via de NVAO aangevraagd met de toets nieuwe opleidingen maar volgen daarvoor een specifiek Vlaamse of Nederlandse procedure. De verankering van erkenning in de wetgeving van beide landen loopt uiteen. Bij beide is de macrodoelmatigheid van de nieuwe opleiding een belangrijk criterium.

Geaccrediteerde opleidingen worden in Nederland opgenomen in het Centraal Register Opleidingen Hoger onderwijs (CROHO) en in Vlaanderen in het Hoger Onderwijsregister.

Cruciaal in het geheel is dat Vlaanderen ervoor gekozen heeft om de tUL te erkennen als een nieuwe volwaardige universiteit. In Nederland wordt de tUL gezien als een 'aangewezen universiteit'. Dit laatste impliceert verschil in zichtbaarheid. De tUL is in Vlaanderen een aparte instelling en de opleidingen zijn opgenomen in het hoger-onderwijsregister en daardoor ook voor

aspirant-studenten zichtbaar. Dit is in Nederland anders. De opleidingen zijn alleen zichtbaar via de Universiteit Maastricht maar niet als een opleiding van de tUL¹. De tUL zelf is daardoor voor aspirant-studenten in Nederland onzichtbaar.

Een opvallend gegeven is ook dat het verdrag voor de tUL van meet af aan voorziet in onderwijs volgens de later in te voeren Bachelor-Master-structuur in het hoger onderwijs. Daarin hebben beide instellingen dus een voorhoedefunctie.

Onder het initiatief van de tUL zijn drie groepen opleidingen geïnitieerd. Behalve voor levenswetenschappen en informatica is ook een voorstel voor een 'school of education' ontwikkeld; die vindt echter geen doorgang (zie ook par 2.4).

Wat gaat goed

De centrale vraag bij het onderwijs is of er meerwaarde is gecreëerd door de mogelijkheden die het verdrag biedt. Het antwoord op deze vraag is veelzijdig.

Het opleidingsaanbod is door de tUL uitgebreid. De reeds bestaande samenwerking in de informatica heeft binnen de bama-structuur geleid tot een palet aan bachelor- en masteropleidingen in informatica en kennistechnologie. Voor de moleculaire levenswetenschappen zijn volledig nieuwe opleidingen gestart die vóór de tUL niet bestonden.

Er zijn ook plannen voor een nieuw aanbod rechten en verkeerskunde.

De aantallen studenten die op dit aanbod afkomen zijn aanzienlijk. Ze kunnen ook zeker van hun zaak zijn omdat het verdrag de erkenning van de diploma's aan beide zijden van de grens waarborgt. Voor het verdrag waren veel Vlaamse studenten nog niet erg zeker van het maatschappelijke rendement in Vlaanderen van een graad die aan de UM gehaald zou worden en vice versa.

Voor Informatica geldt dat de opleidingen in de afgelopen 6 jaar ongeveer stabiel blijven in termen van het aantal eerstejaars studenten. Als we dit afzetten tegen de generieke tendens van steeds kleinere aantallen studenten in soortgelijke opleidingen aan andere instellingen in Vlaanderen en Nederland zijn de stabiele aantallen positief te waarderen.

Voor de moleculaire levenswetenschappen geldt dat er een volledig nieuwe opleiding is gerealiseerd met momenteel 180 eerstejaars studenten. Daarmee is het de grootste in zijn soort in de Benelux. De opleiding zit nu al aan haar maximale capaciteit en het doorgroeien in omvang is momenteel alleen nog mogelijk via de masters. Deze opleiding die de bèta-achtergrond van UHasselt en het medisch potentieel van Maastricht combineert had niet door een van beide instellingen alléén gerealiseerd kunnen worden. De tUL heeft een opleiding neergezet die studenten in hun masterfase naar de harde bètastudies leidt. Daar is in de regio maar ook breder in Nederland en Vlaanderen behoefte aan.

¹ Zo zijn, als noodoplossing, de bachelor-opleidingen van de tUL-campus Maastricht ondergebracht bij de UM.

De waardering van de opleidingen is positief. Gewezen wordt op de waardering door de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR)¹ van de opleiding biomedische wetenschappen en informatica, en aan Nederlandse zijde van de VSNU-beoordeling kunstmatige intelligentie².

Een specifieke vraag bij het onderwijsaanbod is de macrodoelmatigheid. De vraag is of de instellingen optimaal gebruik maken van de samenwerking, en of de middelen die ze ieder voor zich hebben in de samenwerking tot een nog grotere waarde komen (1+1=3 gedachte). Voor de beide lopende initiatieven lijkt dat het geval te zijn. Bij de moleculaire levenswetenschappen is geen sprake van dubbeling van infrastructuur en gebruikt men juist de sterke kanten van elkaar om tot een geheel nieuwe opleiding te komen. Bij informatica steunt men op een langer bestaande samenwerking maar zijn bachelor- en masteropleidingen aan weerszijde van de grens goed op elkaar afgestemd zonder dat men overal dezelfde infrastructuur op moet bouwen.

Onderwijskundig gezien kiezen beide opleidingen een verschillende route. Voor de opleidingen van de moleculaire levenswetenschappen kon een volledig nieuw curriculum worden opgebouwd en worden er op beide campussen in principe gelijke opleidingen voor bachelors ontwikkeld. Bij informatica bestonden de opleidingen er al per campus en dat is in grote lijnen zo gebleven. Voor beide geldt natuurlijk wel dat de opbouw van bachelor- en masteropleidingen nieuw was.

Voor de opleidingen in de informatica zijn de bestaande opleidingen op beide campussen als uitgangspunt genomen. Het zijn opleidingen die in hoge mate complementair zijn, maar het zijn wel verschillende opleidingen. Ze volgen het zogenaamde X-model. Studenten kunnen in beide campussen instromen, daar hun bachelor halen, en vervolgens voor een van de gespecialiseerde masters kiezen. Iedere campus heeft op het gebied van masteropleidingen eigen specialisaties die open staan voor bachelors van beide origine. Zo kan een bachelor student van Maastricht kiezen voor een master in Hasselt en omgekeerd.

Voor de opleiding moleculaire levenswetenschappen is gekozen voor één opleiding die op twee campussen wordt verzorgd. Het curriculum is vrijwel identiek (met kleine aanpassingen in het 1e en 2e jaar, i.v.m. verschillen in vooropleiding) en docenten van beider origine worden ingezet voor het onderwijs aan beide campussen. Ook mobiliteit van studenten is in dit systeem mogelijk³.

Voor de masterfase zien we 4 afstudeerrichtingen die gelijk zijn voor beide campussen. Of die masters ook daadwerkelijk op beide campussen worden gegeven hangt af van de aantallen. Zo kan de opleiding als zodanig gecontinueerd worden, ook als er in een bepaalde periode iets minder belangstelling voor is.

¹ Onderwijsvisiteatie biomedische wetenschappen; een evaluatie van de kwaliteit van de opleidingen Biomedische wetenschappen, moleculaire wetenschappen, biomedische beeldvorming en biomedical research in cell and gene therapy aan de Vlaamse universiteiten VLIR, Brussel december 2005.

² VSNU Onderwijsvisiteatie Kunstmatige Intelligentie Utrecht 2002.

³ Het vervoer tussen beide campussen is daarbij nog een aanzienlijke hinderpaal voor studenten.

Qua onderwijsmethodiek hadden beide instellingen al een voortrekkersrol in eigen land. Het samenvoegen van de onderwijsmethode van PGO van Maastricht met die van het project- en opdrachtgestuurde onderwijs van UHasselt heeft voor beide campussen tot een verrijking geleid. Docenten zijn geconfronteerd geraakt met elkaar en elkaars studenten. Dit zorgde voor een kritische zelfevaluatie. Docenten geven zelf aan van elkaar geleerd te hebben.

Belangrijk is ook te constateren dat de opleidingen gezamenlijk konden putten uit een groter arsenaal aan docenten van de beide instellingen tezamen. Er kon daardoor een breder palet aan expertise worden ingezet. Het inplannen van docenten op de 'andere campus' heeft geen grote problemen opgeleverd.

Wat kan beter

Met het succesvol voortzetten van de opleidingen in de informatica en de vliegende start van die in de moleculaire levenswetenschappen komt de vraag bij iedereen op: wat verder? Er zijn plannen voor een opleiding rechten in Hasselt en voor verkeerskunde in Maastricht maar het is in de toekomst verborgen of deze opleidingen eveneens innovatief zullen blijken te zijn. De vondst van moleculaire levenswetenschappen als interdisciplinair gebied tussen de originele expertises van beide instellingen vindt vooralsnog geen navolging. De commissie zijn geen initiatieven ter ore gekomen die hiermee vergelijkbaar zijn.

Voor de nieuwe initiatieven van verkeerskunde en rechten zijn we minder zeker van de macrodoelmatigheid¹. Daar wordt in feite een opleiding die bij de ene instelling al tot ontwikkeling is gekomen ook aangeboden op de andere instelling (verkeerskunde) of wordt de kennis van de ene universiteit ingezet bij de ander om daar een nieuwe opleiding op te bouwen (rechten)². Dit is daarmee van een geheel andere orde; wellicht heel efficiënt als de doelstelling is om de opleiding aan beide instellingen aan te bieden, maar vanuit het perspectief van de totale regio waarschijnlijk minder voor de hand liggend.

Een belangrijk probleem is de onbekendheid van de opleidingen van de tUL in Nederland, doordat de tUL-opleidingen niet apart zichtbaar zijn in de instroomwijzer en de de keuzegids Hoger Onderwijs en de daarop gebaseerde website www.studiekeuze123.nl. Dit leidt tot veel onvrede en verontwaardiging aan de tUL, en het is niet productief voor een goede profilering van de tUL als instelling en de tUL-opleidingen als unieke mogelijkheid. De voorlichting aan Nederlandse studenten heeft daardoor ernstige gebreken. Dit blijkt zelfs voor de studenten die al voor een opleiding van de tUL hebben gekozen. Omdat het een nieuwe situatie is waar nog weinig ervaring mee is, komen studenten veel problemen tegen waar tevoren niet op gerekend is (studiefinanciering, stagevergoedingen). In Hasselt wordt dit alle-

¹ Door de beoordeling van de Vlaamse overheid wordt de macrodoelmatigheid van de opleiding rechten overigens positief beoordeeld.

² Het nieuwe initiatief voor rechten is een gezamenlijk initiatief van de tUL en de KU Leuven. Daarmee krijgt de samenwerking binnen de tUL wel een andere dimensie en kan de transnationale kennisverrijking binnen dit vakgebied gerealiseerd worden.

maal goed opgelost en hebben studenten het beeld dat ze bij de instelling terecht kunnen. In Maastricht ligt dat veel minder positief.

Een apart probleem dat overwonnen moest worden is de taal. Veel onderwijs aan de UM wordt gegeven in het Engels. Dat is gegeven het feit dat een fors deel van de studentenpopulatie uit buitenlanders bestaat een logische keuze. Dat was in Vlaanderen niet mogelijk. De taal van hoger-onderwijsinstellingen wordt geregeld in artikel 90 van het structuurdecreet. Aanvankelijk was er een grote terughoudendheid om opleidingen (en examens) in het Engels aan te bieden.

Nu dat eenmaal geregeld is resteert het probleem van het Engels voor docenten en studenten. De instelling heeft daar een oplossing voor gevonden door het aanbieden van zomercursussen Engels, maar niet iedereen heeft de ruimte om daaraan deel te nemen.

Een belangrijk thema is de profilering van de universiteit naar de wetenschappelijke wereld toe. Een topinstelling moet ook topwetenschappers hebben. Het is voor de commissie niet mogelijk om vast te stellen of de tUL voldoende aantrekkelijk voor wetenschappers is om er te blijven of te komen.

Een pijnpunt bleek kort geleden naar voren te komen ter zake de studiefinanciering van de studenten in Nederland voor het tweede jaar van de tweejarige master voor moleculaire levenswetenschappen. In hoofdstuk 2 is aangegeven dat erkenning van de tweejarige master in Nederland en Vlaanderen verschillend verloopt. Achtergrond zijn de verschillen (o.a. in tempo) van de procedures van accreditatie. Het is altijd de bedoeling geweest om deze master te baseren op 120 studiepunten (tweejarig). Vanwege de afstemming met Vlaanderen, waar de master aanvankelijk op 60 studiepunten was ingezet, werd deze ook in Nederland voor 60 studiepunten erkend. Inmiddels heeft de Vlaamse regering haar goedkeuring verleend aan het tweejarige karakter van de opleiding. In Nederland is men echter nog niet zo ver. Feitelijk is het programma echter al tweejarig. Studenten worden vervolgens in Nederland geconfronteerd met het gegeven dat zij voor het tweede jaar geen studiefinanciering kunnen ontvangen. Als tussenoplossing is er nu voor gekozen dat de Universiteit Maastricht voor de studiefinanciering van de Nederlandse studenten opdraait. Vanzelfsprekend een dure aan gelegenheid voor de instelling, en bijkomende onduidelijkheid aan de kant van de studenten. Dit gegeven wekt grote verwondering omdat immers bèta-opleidingen in Nederland al jaren vijfjarig zijn. Het zou dus geen enkel probleem moeten zijn om deze tweejarige master ook als zodanig erkend te krijgen. Daarenboven staat in de toelichting op artikel 9 van de NVAO verdrag aangegeven dat voor een opleiding zoals deze bij de tUL wordt gegeven, slechts één accreditatie (Vlaanderen of Nederland) noodzakelijk is en dat die geldig is in beide landen. De Nederlandse overheid heeft dienaangaande via de NVAO nog geen advies ontvangen om een masteropleiding voor de moleculaire levenswetenschappen als tweejarige opleiding te erkennen. Dit moet dus een tijdelijke kwestie zijn die spoedig geformaliseerd kan worden.

Met name voor die studenten die een opleiding (of delen daarvan) volgen op de 'andere' campus wordt het probleem van het transport genoemd. Hoewel

beide instellingen hemelsbreed slechts 30 km van elkaar verwijderd zijn, doen studenten er 1,5 uur over om met openbaar vervoer van de ene naar de andere campus te komen. Voor dagelijkse mobiliteit (ook bijvoorbeeld bij stages) is dat een serieuze hinderpaal, die het feitelijk onmogelijk kan maken om stages in de andere instelling te volgen. Naar verluidt komt hier in de vorm van een nieuwe sneltram in de toekomst (2011) verbetering in¹.

Een belangrijk punt van kritiek is het gegeven dat het onderzoek aan de beide scholen nog onvoldoende van de grond is gekomen (zie ook het volgende hoofdstuk). Hierdoor ontberen de opleidingen de mogelijkheid om onderzoeksopbrengsten effectief in te zetten voor het onderwijs.

Het rendement van de opleidingen ligt op ongeveer 60% (gemiddeld haalt 60% van de nieuwe instroom de eindstreep van de bachelorfase). Uitstroom vindt voornamelijk in het eerste jaar plaats. Na het eerste jaar is er weinig uitstroom meer. In de masterfase is het rendement dicht bij 100%². In vergelijking met andere universiteiten scoort de tUL boven het gemiddelde.

Het is voor de Nederlandse studenten niet duidelijk wanneer ze onder welke structuur vallen (tUL of Maastricht). Vroeger, toen er nog een tUL-bestuur was, konden ze wel terecht met hun vragen. Studenten geven desgevraagd aan dat er in de eerste jaren van de tUL een centraal loket was waar ze met al hun vragen terecht konden. Dat is er nu niet meer, en nu krijgen de studenten het gevoel van het kastje naar de muur gestuurd te worden.

Door verschillen in studiefinanciering tussen Nederland en Vlaanderen blijken studenten bijvoorbeeld voor het gebruik van studiematerialen verschillend belast te worden.

Conclusies van de commissie

De belangrijkste conclusie is, dat de tUL, gegeven de huidige condities, goede prestaties neerzet inzake het verzorgen van onderwijs aan studenten in de moleculaire levenswetenschappen en kennistechnologie/informatica. Daar past waardering voor. Mede gegeven de forse aantallen studenten in die wetenschapsgebieden waar het overal steeds moeilijker wordt om massa te bereiken, is die waardering op zijn plaats³.

De commissie heeft geconstateerd dat het voor de tUL erg moeilijk was om de opleidingen in Nederland te profileren. Het onzichtbaar zijn van de tUL vindt zijn oorsprong in het besluit om de opleiding als aangewezen instelling te definiëren. Partijen zouden eraan moeten werken om dit probleem op te lossen; dit geldt vooral voor de Nederlandse wetgever.

¹ De nieuwe sneltram zou genoemde afstand in 17 minuten overbruggen. De commissie is onzeker over de status van dit plan.

² Deze informatie is gebaseerd op een spreadsheet dat de commissie desgevraagd van de tUL heeft verkregen. Het gaat om de studenten van de campus in Diepenbeek.

³ Het geluid dat er te weinig studenten geïnteresseerd kunnen worden om studies bèta en techniek te volgen en dat bijgevolg de aantallen achterblijven, komt in vrijwel alle landen in Europa voor.

Een mogelijke oplossing hiervoor is de joint degree zoals deze in de nieuwe wet op het hoger onderwijs mogelijk wordt. Het systeem van joint degrees zoals dat in de Angelsaksische landen bekend is, kent de mogelijkheid van het toekennen van een graad door twee instellingen; dus één accreditatie voor de opleiding aan twee instellingen.

Naast de betere mogelijkheden voor bekendheid van de opleiding is dan ook de accreditatie beter. Het kader van de joint degree biedt ook een integrale accreditatie van de opleiding aan beide instellingen zodat van verschillen in tempo aan beide kanten van de grens geen sprake meer zal zijn. Bij de macrodoelmatigheid kunnen de opleidingen aan beide instellingen bekeken worden zodat ook het werkgelegenheidsaspect voor een groter gebied in ogenschouw kan worden genomen (in dit geval de beide provincies Limburg en mogelijk ruimer).

Een ander punt van de aandacht is het wetenschappelijk personeel. Serieuze problemen met de vacaturevervulling worden niet gemeld, maar het is evenmin duidelijk of de onderzoeksscholen in staat zijn om toppers aan te trekken of te behouden. Dat is daarmee wel een aandachtspunt voor de toekomst.

Mede onder invloed van de veralgemeende BaMa-structuur en de versnelde academisering van de hogescholen zijn er zowel in Vlaanderen als in Nederland nieuwe initiatieven genomen. Zij beïnvloeden de bewegingsruimte voor verdere integratie van de UMaastricht, de UHasselt en de tUL. Er is ook de versnelde Europese en internationale context met o.m. het veralgemeende gebruik van Engels (tussen het rapport ter zake van de Taalunie uit 2001 en vandaag is de opmars van het Engels massaal, vooral in Maastricht). Zij zetten het doorzetten van de tUL niet op de helling, maar zij plaatsen wel een hypotheek op nieuwe initiatieven (zoals bij de nieuwe opleiding in de Rechten). Meer dan bij de start, zullen de beide instellingen er rekening mee moeten houden dat de tUL er niet is als een uitwijkpiste voor een diversificatie van het onderwijsaanbod dat men alleen niet kan krijgen. Er zal blijvend gewerkt moeten worden aan initiatieven die een duidelijke meerwaarde creëren met bovendien een win-winsituatie voor beide partners.

Een belangrijke nieuwe uitdaging voor het onderwijs is het benutten van de beginnende onderzoeksactiviteiten in het curriculum van de opleidingen. Researchactiviteiten zullen immers voeding geven voor het onderwijs en vice versa. Deze wederzijdse beïnvloeding heeft tot nu toe nog maar mondjesmaat plaatsgevonden.

Ten slotte hebben wij een markant verschil geconstateerd in de beleving van studenten ter zake van opduikende problemen met studiefinanciering, reistijden, stagevergoedingen en studiekosten. Studenten kunnen in Hasselt op één plek terecht en zijn daar zeer tevreden over. Aan de Universiteit Maastricht zou een dergelijke één-loketgedachte nog niet geoperationaliseerd¹ zijn. De commissie acht dit voor de toekomst een verbeterpunt.

¹ Desgevraagd geeft de UMaastricht aan dat deze één-loketgedachte wel degelijk is geoperationaliseerd. Voor studenten is dit kennelijk minder duidelijk.

6 Waarde van de tUL voor het onderzoek

Onderzoek aan de tUL

Naast onderwijs is het onderzoek van de tUL van groot belang voor de profilering. Sterker nog: de kwaliteit van instellingen wordt internationaal veel meer afgemeten aan wetenschappelijke parameters die afgeleid zijn van onderzoeksinspanningen dan van onderwijs. Citaten, wetenschappelijke publicaties, dissertaties en de internationale erkenning die daarmee gemoeid gaat worden vooral door onderzoek gegenereerd.

Bij het oprichten van nieuwe richtingen en wetenschappelijke centra wordt vrijwel altijd eerst het onderwijs opgezet, om dit daarna verder uit te bouwen in wetenschappelijk onderzoek. Bij beide gaan de kosten voor de baten uit, maar bij onderzoek zijn deze verhoudingen veel extremer. Het opzetten van goede opleidingen, hoe moeilijk ook, is altijd nog een kwestie van kortere adem dan het decennia durende proces om tot erkende onderzoeksresultaten te komen. Vanzelfsprekend hebben beide moederinstellingen in de genoemde vakgebieden betekenisvolle onderzoeksactiviteiten, die ook het onderwijs van de beide scholen ondersteunen. De programmering van onderzoek vanuit het eigen programma begint zich pas nu af te tekenen.

De ontwikkeling van het onderzoek naast het onderwijs is echter van groot belang. Pas in de combinatie van beide wordt de stabiele basis gelegd voor een sterke ontwikkeling van de instelling. Het universitair onderwijs kenmerkt zich ook door die wederzijdse beïnvloeding van onderwijs en onderzoek. Nieuwe onderzoeksresultaten worden naar het onderwijs vertaald en omgekeerd worden de resources van het onderwijs (ook studenten) ingezet bij het onderzoek. Ook in relatie tot het bedrijfsleven is onderzoek van groot belang. Bedrijven zijn misschien nog wel meer geïnteresseerd in onderzoek (samenwerking, opdrachten, uitkomsten en infrastructuur) dan in de afgestudeerden van een opleiding. De noodzaak om naast het onderwijs ook een onderzoekstraditie op te zetten is daarmee evident. Pas dan kan van een volwaardig aanbod sprake zijn.

De uitgangssituatie bij de ondertekening van het verdrag is zo dat er al veel onderzoeksinspanningen worden verricht bij de beide moederinstellingen. Aan de kant van de UM zien we een aantal instituten in het (bio)medische cluster (CARIM, NUTRIN, GROW, brain and behavior). Aan Vlaamse kant zien we het expertisecentrum voor digitale media (EDM), Biomedisch onderzoekinstituut (BIOMED), het Centrum voor Statistiek (CENSTAT), het Instituut voor Materiaalonderzoek (biosensoren) en Centrum voor Milieukunde (milieu en gezondheid). Ieder van deze instituten profileert zich op de markt en verzorgt een eigen onderzoeksprogrammering. Vanzelfsprekend hebben deze instituten allemaal samenwerkingsrelaties met instituten elders.

Wat gaat er goed

Bij de tUL zien we dat er een sterke ontwikkeling van het onderwijs is, die aan de ontwikkeling van het onderzoek voorafgaat. Een sterk punt is dat via de samenwerking op onderwijsgebied, de wetenschappers op de uiteenlopende instituten elkaar en elkaars competenties leren kennen. Ook onderzoek begint met netwerken en dat wordt hiermee gefaciliteerd.

Duidelijk is dat de synergie tussen de onderzoeksgroepen op gang komt. De disciplinaire achtergrond van de exacte wetenschappers van de UHasselt is voor de wetenschappers aan de UM interessant. Ook het gebruik van de infrastructuur en apparatuur is een positief punt. Er komen nu mogelijkheden binnen bereik die er zonder de samenwerking niet zouden zijn (bijvoorbeeld het gebruik door levenswetenschappers van de kostbare infrastructuur van het academisch medisch centrum Maastricht).

Er komen ook veelbelovende initiatieven tot stand, zoals het programma EURON en het al eerder genoemde ALMA-GRID. De synergie wordt tastbaar.

Een ander belangrijk aandachtspunt is de massa die door de samenwerking gerealiseerd is. Met name in de exacte en technische wetenschapsgebieden doet massa er toe. Niet alleen het gebruik van dure infrastructurele voorzieningen kan zo gedeeld worden, maar ook de wederzijdse inspiratie van wetenschappers en een versterking van de onderzoeksprogrammering kan zo tot stand komen. In de exacte wetenschappen loopt de belangstelling terug in heel Europa. En juist in diezelfde wetenschapsgebieden is de massa van groot belang; per onderzoeker wordt er in grotere onderzoekscentra meer wetenschappelijke output geleverd dan in kleine. De vraag is gerechtvaardigd of de tUL in staat is om die massa in een redelijk tempo te bereiken. Het verkrijgen van derde-geldstroommiddelen kan daar een bijdrage aan leveren en daar zetten de beide instellingen, samen met de beide provincies, duidelijk op in. Die massa wordt op deze manier aan de tUL in relatief korte tijd bereikt.

Over de wetenschappelijke output heeft de zelfevaluatie van de tUL informatie geleverd voor de Vlaamse kant. Daaruit blijkt dat het aantal internationale wetenschappelijke publicaties van tUL-onderzoekers in 2005 met 32% is toegenomen. Voor de Maastrichtse kant ontbreken deze parameters.

Wat kan er beter

Een in het oog lopend punt van zorg is de financiering van het onderzoek. Aan de Vlaamse kant zien we dat de impulsfinanciering via de LRM in de loop van 2003 op gang komt en een omvang heeft die partijen tevreden stelt. De financiering aan Nederlandse kant is belangrijk meer problematisch. De Impulsfinanciering komt later op gang en is ook van een andere omvang. Er is een achtergestelde lening van de gemeente Maastricht voor nodig om de noodzakelijke onderzoeksinspanningen bij informatica/kennistechnologie tot stand te brengen en de provincie zorgt voor gelden waarmee het onderzoek in de levenswetenschappen de noodzakelijke impuls kan krijgen. Op zich is er sprake van pariteit tussen de beide landen. De investeringen in onderzoek vanuit Nederland en Vlaanderen zijn ongeveer in evenwicht¹. De investeringen worden echter gedragen door andere partijen. De investering aan Vlaamse kant wordt gedaan door de LRM maar daaraan gaat een expliciete doelgerichte besluitvorming van de Vlaamse overheid aan vooraf. Aan Nederlandse kant wordt de financiering gedragen door loka-

¹ Kijkend naar de investeringen in onderzoek sec komen we op € 11,7 miljoen aan Nederlandse zijde en €13 miljoen aan Vlaamse kant. Daarnaast investeert de Vlaamse overheid voor € 21,1 miljoen in gebouwen. Aan Nederlandse kant werkt men niet met een dergelijke doelfinanciering en zit alles in de lumpsum van de Universiteit Maastricht. Dit heeft als zodanig minder met echte verschillen in investeringen te maken als wel met uiteenlopende financieringssystemen.

le overheden (provincie en gemeente) en niet door het rijk. Daarmee wordt duidelijk dat de twee partijen die het verdrag sluiten daar wel geheel verschillende financiële consequenties uit trekken.

Een minder punt is ook de bekendheid van de output in termen van citaties, publicaties, proefschriften en dergelijke. Aan Vlaamse kant is bekeken hoe deze output zich ontwikkelt. Voor de Nederlandse kant is dat (nog) niet bekend.

Onduidelijk is of het aantrekken van toponderzoekers lukt. De beide instellingen geven aan geen problemen te hebben met de personeelsvoorziening maar zijn evenmin duidelijk over de vraag of ze in voldoende mate in staat zijn om mensen aan te trekken die ze willen hebben.

Waar de beide scholen in termen van onderwijs een zekere of zelfs aanzienlijke massa hebben bereikt, is dat op het terrein van onderzoek nog niet gerealiseerd. Ook voor de kwaliteit van het onderzoek is het van groot belang om dit wel tot stand te brengen.

Conclusie van de commissie

Een eerste conclusie van de commissie is dat de financiële input op orde moet komen. Het sprokkelen bij verschillende partijen zoals dat nu gebeurt, is weliswaar goed voor de contacten en betrokkenheid van lokale partijen maar genereert te weinig massa. De commissie heeft ook geconstateerd dat de tekorten in financiële draagkracht de ambities van onderzoekers temperen. Er is bovendien een voelbare frustratie bij wetenschappers en bestuurders, die samenwerking in de weg kan gaan zitten. De vraag of de Nederlandse overheid al dan niet zal investeren in het onderzoek van de tUL is in essentie een politieke vraag. Naar het oordeel van de commissie is het niet passend dat twee partijen het verdrag ondertekenen maar daar geheel verschillende financiële consequenties aan verbinden.

Een ander aandachtspunt is het zichtbaar maken van wetenschappelijke output. Zowel het academische forum als het bedrijfsleven reageert daarop. Dat is waar de wetenschappelijke wereld de prestaties van de tUL op beoordeelt en wat de kansen op valorisatie vergroot. Daar tekent zich overigens wel een soortgelijk probleem af als bij het onderzoek. Wat profileer je: de moederuniversiteit met haar instituten of de tUL? De profilering zoals die nu via EURON en ALMA-GRID gebeurt, is hierbij wellicht een heel goede oplossing. In alle gevallen is zichtbaarheid van groot belang, ook voor investeerders.

Een laatste punt is het voorbehoud dat de commissie wenst te maken. We zien kleurrijke initiatieven en enthousiasme bij onderzoekers en bestuurders. Het is echter allemaal nog erg pril, gegeven het late tijdstip waarop de impulsfinanciering tot stand is gekomen¹. Voorlopig heeft de tUL op het terrein van onderzoek nog geen krachtig track record. De komende jaren zal daaraan gewerkt moeten worden.

¹ Om de opbrengsten van het onderzoek te beoordelen komt deze evaluatie simpelweg te vroeg. Toch heeft de commissie gemeend dit voorbehoud te moeten formuleren.

7 Waarde van de tUL voor de regio en nieuwe bedrijvigheid

Een van de centrale doelstellingen achter de tUL is het genereren van nieuwe bedrijvigheid en de stimulans voor de ontwikkeling van de regio. Dit thema kent een aantal aandachtspunten.

Ten eerste is de stimulans voor de ontwikkeling van de regio gelegen in voldoende en kwalitatief goede afgestudeerden (bachelors en masters) uit de opleidingen. Goede vakmensen kunnen de economische ontwikkeling van een bepaalde sector en regio maken of breken.

Een tweede stimulans ligt in de interactie tussen bedrijven, instellingen en opleidingen. Inhoudelijke inspiratie en spin-offs van opleidingen zijn hierbij belangrijk. Het ondernemerschap in de regio en nieuwe bedrijvigheid kunnen een stevige stimulans krijgen door een sterke ontwikkeling van onderwijs en onderzoek op de instellingen. Ook de interactie in het kader van stages levert natuurlijke vormen van kennisvalorisatie op. Evident is dat een krachtig academisch milieu zeer stimulerend kan zijn voor de ontwikkeling van een regio en voor de aantrekkingskracht van die regio op bedrijven (en burgers).

Zowel langs de lijn van het onderwijs als langs de lijn van het onderzoek vindt dus een interactie plaats tussen de bedrijven en de opleidingen.

Wat gaat er goed

De initiatieven die door de tUL zijn genomen vallen goed in de regio; sterker nog: ze vinden daar hun oorsprong. De lokale autoriteiten zien de tUL als de motor voor de economische ontwikkeling in de regio. Met name de sector levenswetenschappen staat centraal in het provinciale ontwikkelingsbeleid aan beide zijden van de grens. Dit blijkt ook uit de steun die de provincie Limburg (NL) ook in financiële zin geeft aan de tUL. Aan Vlaamse zijde speelt de financiering van de Vlaamse overheid via de Limburgse Reconversie Maatschappij (LRM) een belangrijke rol. Er zijn financieringsregelingen voor verkenningen naar de mogelijkheden van kennisvalorisatie (BIZ-motor), kapitaalverschaffing voor startende ondernemers (BIZ-kapitaal), en regelingen voor kapitaalverschaffing in bestaande groeiende ondernemingen (partnerkapitaal en pluslening).

Het is voor de opleidingen geen enkel probleem om voldoende stageplaatsen te vinden in het bedrijfsleven in de regio. Gemiddeld zijn er twee keer zoveel aanvragen voor stagiairs als er studenten zijn. Als ze eenmaal afgestudeerd zijn (bachelor én master), vinden de alumni allemaal snel en gemakkelijk een baan; niemand is werkloos¹. Dit onderstreept de waarde van de opleidingen voor de regio; de tUL levert een hoogwaardig aanbod van arbeidskrachten.

¹ Desgevraagd geeft de instelling aan dat studenten niet enkel in de eigen regio een baan vinden na afstuderen.

Kennisvalorisatie staat hoog in het vaandel van de beide scholen van de tUL. Bij haar bezoek was de commissie onder de indruk van de vele voorbeelden die werden gegeven en het enthousiasme dat betrokken partijen, investeerders, onderzoekers en de lokale en regionale overheden aan de dag leggen bij de initiatieven om te komen tot kennisvalorisatie. Een voorbeeld van zo'n initiatief is ALMA-GRID.

De Euregio Maas-Rijn krijgt er vanaf eind 2005 een nieuwe toptechnologische voorziening bij op het gebied van life sciences (Levenswetenschappen, ook wel Biomedische Wetenschappen genoemd). In dit innovatief virtueel laboratorium – de zogeheten alma-gridgemeenschap – voor genomics, proteomics, biotechnologie en bio-informatica moet de synergie tussen de vier topacademische centra in Aken, Luik, Maastricht en Hasselt vorm krijgen. De Euregio boogt op een actieve biotech-industrie met meer dan 100 KMO's (MKB). De groei in deze sector en de creatie van biotechnologie-start-up incubatoren is afhankelijk van een bevoorrechte toegang tot de excellentiecentra in het academisch onderzoek.

“Omica-revolutie”

Tijdens de voorbije jaren hebben de Levenswetenschappen een nieuwe fase van technologische en wetenschappelijke ontwikkeling doorgevoerd: de “omica”-revolutie. Deze revolutie creëert een nieuwe technologische omgeving voor de biotech-ondernemingen die zich hieraan zullen moeten aanpassen om te kunnen overleven en te groeien. “Omica” is gebaseerd op zeer dure apparatuur en vereist specifieke expertise en een aangepaste bio-informatica-infrastructuur voor de verwerking van de enorme flow van gegenereerde data. Eén feit kan vandaag niet ontkennd worden: het is niet langer mogelijk voor een lokaal academisch centrum, laat staan een geïsoleerde KMO, om op zichzelf tegemoet te komen aan alle noden. Toch is een effectieve oplossing in zicht dankzij het opmerkelijke netwerk van wetenschappelijke centra in de Euregio Maas-Rijn: de oprichting van een netwerk van gemeenschappelijke en nauw samenwerkende gespecialiseerde faciliteiten dat een ganse waaier van diensten aanbiedt waaraan de bedrijven nood hebben.

Samenwerking

Alma-Grids doel is het opzetten van een virtueel laboratorium dat de vier genoomcentra met elkaar verbindt om zo de biotech-industrie en de academische instellingen van de Euregio een grensoverschrijdende omgeving aan te bieden die samenwerking en gemeenschappelijk gebruik van middelen bevordert. Dankzij het virtuele lab kunnen biotech-bedrijven gemakkelijk stalen voor analyse verzenden naar of experimenten laten uitvoeren bij gelijk welk partnercentrum van Alma-Grid. Het is gemakkelijker om onderzoekers en technici via het netwerk uit te sturen. Bedrijven zullen ook vanuit hun eigen laboratorium toegang hebben tot de volledige set van (genoom-, transcriptoom-, proteoom-) databanken en computer tools (bio-informatica, statistiek, data mining, experimenteel ontwerp, LIMS, beeldanalyse, en structuur-, proces- en systeemmodellering), alsook tot de gecombineerde rekenkracht van de vier centra. Alma-Grid zal een belangrijk element van de technologische kijk zijn die de biotech-bedrijven moeten hebben om te kunnen groeien in de “omica”-omgeving.

Ook de omvang van het contractonderzoek is in enkele jaren sterk toegenomen (financieel jaarverslag UM 2005).

De scholen en de moederinstituten hebben constructies ontwikkeld om het ondernemerschap in de regio te stimuleren. Voor levenswetenschappen aan de UHasselt is in februari een actieplan voor de versterking en uitbouw van life sciences-bedrijvigheid in Limburg gelanceerd; een broedplaats voor nieuwe ideeën voor producten en diensten in dit domein. Aan de andere

kant van de Maas zien we het Biopartner centre waar jonge bedrijven faciliteiten vinden om zich optimaal te ontwikkelen in de directe omgeving van de universiteit en de daar gevestigde onderzoeksinstituten.

Door de scholen zijn bij de start doelstellingen gesteld voor het aantal spin-offs, en deze doelstellingen zijn ruim overtroffen. Via de BIZ-motor en via onder andere Biomed Booster werden initiatieven geïdentificeerd die veelbelovend zijn voor verdere ontwikkeling.

Een voordeel van het moeten sprokkelen van steun voor met name onderzoek, als gevolg van de gebrekkige regeling aan met name de Nederlandse zijde, is een vroege betrokkenheid van ook zakelijke partners bij het onderzoek, wat zeker bijdraagt tot aansluiting bij de behoeften in de regio en valorisatie.

Wat kan beter

Het enthousiasme is zichtbaar groot. Tegelijk is het zo dat de onderzoeksactiviteiten en de kennisvalorisatie nog enigszins in de kinderschoenen staan. Dit heeft vooral ook te maken met het gegeven dat de tUL nog geen jarenlange onderzoekstraditie kent. Onderzoeksprogrammering, laat staan een gevestigde naam ontwikkelen is eerder iets van decennia dan van jaren. Dat de tUL erin geslaagd is om in een periode van 5 jaar vanuit de bestaande infrastructuur een geheel nieuwe set opleidingen in de moleculaire levenswetenschappen op te zetten is daarbij een goed voorteken. Het evidente succes dat daarbij gehaald is betekent echter nog geen garantie voor succes op het terrein van onderzoek en kennisvalorisatie. Daar is nog veel ontwikkeling in te maken.

De voorbeelden die we zien op het gebied van kennisvalorisatie zien we vooral op het terrein van de levenswetenschappen. Voor informatica zijn ze er ook, maar zijn ze voor de commissie minder zichtbaar gebleken. Daar ontbreken ook instrumenten als biomed-booster. Tegelijk is duidelijk dat er krachtige mogelijkheden zijn en er sterke onderzoeksscholen aan de instellingen verbonden zijn om valorisatie mogelijk te maken.

Duidelijk is geworden dat de tUL net als andere instellingen op verschillende financieringsbronnen is aangewezen. Dit leidt aan de ene kant tot verankering in het lokale bedrijfsleven. Het heeft ook het gevaar in zich dat de aandacht voor meer fundamentele onderzoeksprogrammering minder tot zijn recht komt. De balans tussen fundamenteel en toegepast onderzoek moet bewaakt worden. Of dat in voldoende mate gebeurt kan nu nog niet worden vastgesteld.

Conclusies van de commissie

De vitaliteit van de tUL op het terrein van de kennisvalorisatie, de betekenis van de opleidingen voor de economische ontwikkeling van de regio, de steun van de lokale overheden en investeringsmaatschappijen, en de goede arbeidsmarktperspectieven van afgestudeerden vormen allemaal sterke punten van de tUL.

Kritische opmerkingen heeft de commissie hier eigenlijk niet. De Commissie is onder de indruk van de inzet van beide universiteiten en provincies. Ze constateert tegelijk dat het proces volop in ontwikkeling is en nog weinig tot concrete resultaten heeft geleid. Dit kan een belangrijk punt van aandacht zijn voor een volgende evaluatie.

8 Grensoverschrijdende samenwerking en innovatie

Inleiding

De context is duidelijk. Het Bologna-proces vormt de inspiratie voor het ontwikkelen van één onderwijsruimte binnen Europa. Dit is weer van belang om de ambitie waar te maken die uitgesproken is tijdens de Lissabonconferentie in 1999; Europa als kenniseconomie versterken en een leidende rol in te nemen in de mondiale economische ontwikkeling.

Binnen het Bologna-proces wordt volop gewerkt aan het afstemmen van systemen, mobiliteit van kenniswerkers en studenten en de erkenning van diploma's. Een van de mogelijkheden om die ene onderwijsruimte te creëren is de samenwerking van universiteiten in het gezamenlijk vormgeven van nieuwe programma's voor onderwijs en onderzoek.

Grensoverschrijdende samenwerking tussen universiteiten is niet zo veel voorkomend als men wel zou verwachten; althans niet in een vorm die enigszins vergelijkbaar is met die van de tUL. Natuurlijk zijn er allerlei samenwerkingsverbanden van individuele leerstoelen, faculteiten of instituten. Een samenwerking die tot doel heeft om nieuwe programma's voor onderwijs en voor onderzoek te ontwikkelen door 2 of meer universiteiten in meerdere landen zien we binnen Europa op meer plekken, maar veel samenwerkingen kennen een meer vrijblijvend karakter. Enkele andere voorbeelden zijn:

- Collegium Polonicum (CP) een samenwerkingsverband van de Europa universiteit Viadrina uit Frankfurt an der Oder (DE) en de Adam Michiewicz universiteit Poznan (PL). De CP universiteit is gehuisvest in Slubice aan de Poolse kant van het grensgebied. Er studeren ongeveer 1000 studenten. Ze noemen het samenwerkingsverband zelf een joint venture. Hier is sprake van een gezamenlijke campus met eigen gebouwen. De basis voor CP is een overeenkomst tussen de Poolse regering en het land Brandenburg. De stichting van CP dateert van 2002.
- EUCOR. Een samenwerkingsovereenkomst van 8 universiteiten in het grensgebied van Duitsland (Karlsruhe, Freiburg), Zwitserland (Basel) en Frankrijk (Mulhouse, Strasbourg). Onderdeel van de samenwerkingsovereenkomst zijn gezamenlijke onderwijs- en onderzoeksprogramma's (onder andere in de biotechnologie en farmacie). Er worden ook gezamenlijke certificaten uitgegeven die net als de diploma's van de tUL de signatuur dragen van de moederinstelling en het overkoepelende verband. De basis voor EUCOR is een overeenkomst van rectoren van de deelnemende universiteiten die initieel is gesloten in 1989 en vernieuwd werd in 2000.

Het doel van dit soort initiatieven is vrijwel altijd gericht op innovatie van programma's; nieuwe studierichtingen en vernieuwende onderzoeksprogramma's.

Een van de obstakels bij dergelijke samenwerking is het gegeven dat de nieuwe programma's moeten voldoen aan de juridische basis die voor alle betrokken landen geldt. Dat is ook bij de tUL het geval.

Wat gaat er goed

Het is evident dat in het geval van de tUL de samenwerking op de twee genoemde gebieden tot stand is gekomen. Eén daarvan dateerde al van voor het verdrag en de ander is door middel van het verdrag geïmplementeerd. Duidelijk is ook dat de tUL breed gedragen wordt in de regio (zie ook hoofdstuk 7). Met name ook de lokale bestuurders hebben zich zeer positief uitgelaten en dragen ook financieel bij aan de ontwikkeling van de tUL. Daarmee krijgt de tUL ook een voorbeeldfunctie binnen Europa. Voorbeelden waarvan er niet zo heel erg veel zijn.

Wat kan er beter

Bij de tUL geeft men aan dat de regelgeving een struikelblok is. Het gegeven dat de regelgeving van de beide landen uiteenloopt betekent de facto dat de tUL aan twee soorten regelgeving moet voldoen, hetgeen de lasten voor de instellingen verhoogt. Het is ook evident dat de ondertekenaars van het verdrag nog betrekkelijk weinig gedaan hebben om de regelgeving zodanig te hanteren dat de belangrijkste struikelblokken uit de weg worden geruimd. De problemen rond de tweejarige masters zijn daar een sprekend voorbeeld van. Het gegeven dat de autoriteiten van de UM en de provincie Limburg herhaalde malen op overleg met de Minister van Onderwijs hebben aangedrongen maar steeds nul op het rekest hebben gekregen, onderschrijft de weerbarstigheid van de materie op dit punt.

Nu de tUL eenmaal haar prille stadium voorbij is en de opleidingen lopen, kan er gewerkt worden aan een verdere profilering van de betekenis van de tUL als zodanig, maar ook aan de betekenis van de tUL voor de beide moederinstellingen. Het lijkt erop dat de instellingen zelf nog onvoldoende beseffen hoe uniek de samenwerking binnen Europa is. Met zo weinig soortgelijke initiatieven in Europa kan de tUL een veel grotere betekenis hebben dan nu het geval is. Dit straalt ook af op de beide landen die het verdrag hebben ondertekend.

Conclusies van de commissie

De conclusie van de commissie is dat de tUL een mooi voorbeeld is van een internationale grensoverschrijdende samenwerking. Mooi in die zin, dat er veel lukt en de ervaringen exemplarisch zijn voor dit soort van samenwerking. De lessen die uit de ervaringen van de tUL geleerd kunnen worden zijn behoudens in de zelfevaluatie niet echt onderzocht. De verschillen in accreditatie bijvoorbeeld zijn in dit verband zeker interessant. De aanvraag die recentelijk is gedaan voor het bestuderen van de transnationale samenwerking kan hier verandering in brengen¹.

Behalve de insiders weet nog vrijwel niemand van de transnationale samenwerking die hier gerealiseerd is en de verworvenheden die hierbij gerealiseerd werden. Ook de manier waarop kinderziekten zijn overwonnen (bijvoorbeeld het snijden in de overhead) kan hierbij een interessant leerpunt zijn voor andere universiteiten in Europa inclusief die van Vlaanderen en Nederland (en voor de EU). Een vergelijkend onderzoek naar soortgelijke

¹ Socrates / Erasmus aanvraag (April 2006 Call) voor "TELOS LAW" (Transnational European Level Organisation of Studies for the Legal Academic World). Deze werd ingediend met het oog op de ontwikkeling van een Europees Statuut voor de tUL.

samenwerkingsverbanden in Europa kan niet alleen zichtbaar maken of andere landen vergelijkbare problemen ontmoeten en welke oplossingen daarvoor worden gevonden, maar ook materiaal aandragen voor de ontwikkeling van regelingen op Europees niveau.

Een belangrijke aanbeveling die de commissie wil doen is om snel rond de tafel te gaan zitten (instellingen en ministers) om de problematiek van de regelgeving tot een oplossing te brengen (vermijden van dubbele accreditatie, studiefinanciering, aanwijzing, onderzoeksfinanciering).

9 Conclusies en aanbevelingen

9.1 Conclusies van de commissie

De conclusies van de commissie zoals deze in de voorgaande hoofdstukken zijn aangegeven worden hieronder nogmaals gepresenteerd. Samen vormen zij een duidelijk beeld van de observaties van de commissie.

Uiterst bondig samengevat bestaan deze observaties uit de volgende kern-elementen:

- Het tUL-verdrag heeft veel positieve effecten gehad en dient behouden te blijven. Het biedt rechtszekerheid aan studenten en aan de wetenschappers aan de tUL.
- De derde rechtspersoon is hierbij een noodzakelijk gegeven dat eveneens gecontinueerd dient te worden. De exacte vormgeving van de derde rechtspersoon (notariële akte) dient echter wel aangepast te worden zodat het passend is bij de ambities van de tUL en de beide moederinstellingen.
- Er worden door de tUL goede onderwijsprestaties neergezet. De al bestaande opleidingen informatica zijn gecontinueerd en kunnen op een stabiele belangstelling van studenten rekenen. De opleidingen in de moleculaire levenswetenschappen vormen de kroonjuwelen van de tUL; een schot in de roos voor het lokale bedrijfsleven en een opleiding die voortkomt uit de synergie van de kerncompetenties van beide instellingen.
- Het eigen onderzoek is nog pril; het is veelbelovend, maar wetenschappelijk heeft de tUL op dit vlak nog geen bewezen status.
- Kennisvalorisatie staat hoog in het vaandel bij de wetenschappers van de tUL. Initiatieven die op dit vlak worden genomen zien er veelbelovend uit, en de ondersteuning van de beide moederinstellingen en van lokale investeringsmaatschappijen houdt de wind stevig in de zeilen.
- Er tekent zich van het begin een duidelijk probleem af dat de ontwikkeling van de tUL remt. De erkenning van de tUL als aangewezen instelling heeft een neveneffect waarbij de zichtbaarheid van de opleidingen voor Nederlandse studenten niet optimaal is.
- Een ander evident probleem is de financiële basis. Wetenschappers hebben vrijwel altijd ambities die hoger zijn dan de middelen toelaten. Daar is de tUL geen uitzondering op. Maar het verdrag tussen Vlaanderen en Nederland zorgt wel voor een financiële input vanuit Vlaamse overheid maar veel minder vanuit de Nederlandse overheid. Doordat de lokale overheden in Nederland in de bres springen wordt alsnog evenwicht verzorgd. De Nederlandse overheid heeft over haar intenties met de financiering van het onderzoek van de tUL nooit een geheim gemaakt maar desondanks zijn de verwachtingen steeds anders geweest. Het verschil tussen die verwachting en de feitelijke realisatie van de investeringen remt de ontwikkeling en zorgt voor veel frustraties. De Universiteit Maastricht, de gemeente Maastricht en de provincie Limburg doen er veel aan om de financiële basis van de tUL te optimaliseren. Voor de UM is de balans tussen voor- en nadelen, zeker in financiële zin, vooralsnog ongunstig. Het is vanzelfsprekend geen haalbare kaart om deze situatie voort te laten bestaan.

- Macrodoelmatigheid lijkt bij de beide scholen duidelijk aan de orde. Men gebruikt elkaars krachten, zowel qua inhoudelijke (disciplinaire) deskundigheid als qua onderwijskundige achtergrond, zonder daarbij dubbelingen te maken. Bij de beide nieuwe initiatieven is de commissie nog niet overtuigd van de macrodoelmatigheid.

Het verdrag

Hoewel er enkele zorgelijke elementen zijn, is de commissie ervan overtuigd dat het verdrag als zodanig behouden dient te blijven. De kansen die het verdrag geboden heeft zijn door partijen ten volle benut en de negatieve elementen zijn vooral neveneffecten die niet zijn voorzien.

De verdragsluitende partijen zijn zich onvoldoende bewust geweest van de belasting die de optelsom van Vlaamse en Nederlandse regelgeving met zich meebracht voor de tUL en de beide moederinstellingen. Dat bewustzijn is er door deze ervaring wel. De ministers van onderwijs van Vlaanderen en Nederland zijn aan zet om in onderling overleg en met input vanuit de tUL te zorgen voor oplossingen.

De wenselijkheid van overleg geldt ook heel duidelijk voor de financiën. Twee verdragsluitende partijen die geheel verschillende financiële consequenties verbinden aan het verdrag zorgen tezamen voor veel verwarring en naar de commissie heeft geconstateerd ook voor frustratie.

Het verdrag heeft ook een belangrijke signaalfunctie met veel potentiële kracht. Na het Taalunieverdrag (1980) en het Vlaams Nederlands Cultureel Verdrag (1995) is dit het derde verdragsgebonden samenwerkingsverband tussen Vlaanderen en Nederland.

Het verdient naar ons inzicht aanbeveling om de operationele uitwerking van het verdrag beter af te stemmen op de reële verwachtingen van de partijen. De oplossingsrichting daarvoor is een aanpassing van de uitwerking van de derde rechtspersoon (zie par 9.2).

Het verdrag kan dan veel beter benut worden als een unieke vorm van samenwerking binnen de hoger-onderwijsruimte van Europa.

De derde rechtspersoon

De derde rechtspersoon was en is noodzakelijk voor de tUL. Dat dient ook gecontinueerd te worden. Er is ook nu behoefte aan een juridisch platform voor internationale samenwerking zodat wederzijdse erkenning van diploma's, accreditatie van opleidingen en studiefinanciering geen problemen opleveren en de complementariteit van knowhow en infrastructuur optimaal kan worden benut. De strategie zoals deze in 2003 is ingezet, om de eigen namen van de bestaande universiteiten te behouden en om, onverlet samenwerking en gecombineerde inzet van docenten en infrastructuur, het onderwijs vooral per campus aan te bieden, noopt tot een andere vormgeving van de derde rechtspersoon. Waarschijnlijk zal de notariële akte hier toe moeten worden aangepast waardoor een minder ingewikkelde en belastende beheersstructuur kan worden gecreëerd.

Uitgangspunt van de tUL is dat de derde rechtspersoon ook voor de toekomst noodzakelijk is, enerzijds als eigenaar van de tUL-opleidingen en anderzijds als gezamenlijke strategische ruimte en overlegorgaan, nevenge-

schikt aan de moederinstellingen (UM en de UHasselt) en waar op onafhankelijke basis besluiten kunnen genomen worden. Wat de juridische basis van de derde rechtspersoon betreft, pleit de commissie ervoor om de stichtingsakte aan te passen aan de nieuwe werkwijze van de tUL die – de facto – in 2003 geïmplementeerd werd (“tUL nieuwe stijl”).

De derde rechtspersoon als zodanig zal echter ook in de toekomst moeten blijven bestaan, zo oordeelt de commissie.

Het onderwijs aan de tUL

De belangrijkste conclusie is dat de tUL, gegeven de huidige condities, goede prestaties neerzet inzake het verzorgen van onderwijs aan studenten in de moleculaire levenswetenschappen en kennistechnologie/informatica. Daar past waardering voor. Mede gegeven de forse aantallen studenten in die wetenschapsgebieden waar het overal steeds moeilijker wordt om massa te bereiken is die waardering op zijn plaats¹.

De commissie heeft geconstateerd dat het voor de tUL erg moeilijk was om de opleidingen in Nederland te profileren. Het onzichtbaar zijn van de tUL vindt zijn oorsprong in het besluit om de opleiding als aangewezen instelling te definiëren. Partijen zouden eraan moeten werken om dit probleem op te lossen; dit geldt vooral voor de Nederlandse wetgever.

Een mogelijke oplossing hiervoor is de joint degree zoals deze in de nieuwe wet op het hoger onderwijs mogelijk wordt. Het systeem van joint degrees zoals dat in de Angelsaksische landen bekend is kent de mogelijkheid van het toekennen van een graad door twee instellingen; dus één accreditatie voor de opleiding aan twee instellingen.

Naast de betere mogelijkheden voor bekendheid van de opleiding is dan ook de accreditatie beter. Het kader van de joint degree biedt ook een integrale accreditatie van de opleiding aan beide instellingen zodat van verschillen in tempo aan beide kanten van de grens geen sprake meer zal zijn. Bij de macrodoelmatigheid kunnen de opleidingen aan beide instellingen bekeken worden zodat ook het werkgelegenheidsaspect voor een groter gebied in ogenschouw kan worden genomen (in dit geval de beide provincies Limburg en mogelijk ruimer).

Een ander punt van aandacht is het wetenschappelijk personeel. Serieuze problemen met de vacaturevervulling worden niet gemeld, maar het is evenmin duidelijk of de onderzoeksscholen in staat zijn om toppers aan te trekken of te behouden. Dat is daarmee wel een aandachtspunt voor de toekomst.

Mede onder invloed van de veralgemeende BaMa-structuur en de versnelde academisering van de hogescholen zijn er zowel in Vlaanderen als in Nederland nieuwe initiatieven genomen. Zij beïnvloeden de bewegingsruimte voor verdere integratie van de UMaastricht, de UHasselt en de tUL. Er is ook de versnelde Europese en internationale context met o.m. het veralgemeende

¹ Het geluid dat er te weinig studenten geïnteresseerd kunnen worden om studies bèta en techniek te volgen en dat bijgevolg de aantallen achterblijven, komt in vrijwel alle landen in Europa voor.

gebruik van Engels (tussen het rapport ter zake van de Taalunie uit 2001 en vandaag is de opmars van het Engels massaal, vooral in Maastricht). Zij zetten het doorzetten van de tUL niet op de helling, maar zij plaatsen wel een hypotheek op nieuwe initiatieven (zoals bij de nieuwe opleiding in de rechten). Meer dan bij de start, zullen de beide instellingen er rekening mee moeten houden dat de tUL er niet is als een uitwijkpiste voor een diversificatie van het onderwijsaanbod dat men alléén niet kan krijgen. Er zal blijvend gewerkt moeten worden aan initiatieven die een duidelijke meerwaarde creëren met bovendien een win-winsituatie voor beide partners.

Een belangrijke nieuwe uitdaging voor het onderwijs is het benutten van de beginnende onderzoeksactiviteiten in het curriculum van de opleidingen. Researchactiviteiten zullen immers voeding geven aan het onderwijs en vice versa. Deze wederzijdse beïnvloeding heeft tot nu toe nog maar mondjesmaat plaatsgevonden.

Ten slotte hebben wij een markant verschil geconstateerd in de beleving van studenten terzake opduikende problemen met studiefinanciering, reistijden, stagevergoedingen en studiekosten. Studenten kunnen in Hasselt op één plek terecht en zijn daar zeer tevreden over. Aan de Universiteit Maastricht is een dergelijke één-loketgedachte nog niet geoperationaliseerd¹. De commissie acht dit voor de toekomst een verbeterpunt.

Het onderzoek aan de tUL

Een eerste conclusie van de commissie is dat de financiële input op orde moet komen. Het sprokkelen bij verschillende partijen zoals dat nu gebeurt, is weliswaar goed voor de contacten en betrokkenheid van lokale partijen maar genereert te weinig massa. De commissie heeft ook geconstateerd dat de tekorten in financiële draagkracht de ambities van onderzoekers temperen. Er is bovendien een voelbare frustratie bij wetenschappers en bestuurders, die samenwerking in de weg kan gaan zitten. De vraag of de Nederlandse overheid al dan niet zal investeren in het onderzoek van de tUL is in essentie een politieke vraag. Naar het oordeel van de commissie is het niet passend dat twee partijen het verdrag ondertekenen maar daar geheel verschillende financiële consequenties aan verbinden.

Een ander aandachtspunt is het zichtbaar maken van wetenschappelijke output. Zowel het academische forum als het bedrijfsleven reageert daarop. Dat is waar de wetenschappelijke wereld de prestaties van de tUL op beoordeelt en wat de kansen op valorisatie vergroot. Daar tekent zich overigens wel een soortgelijk probleem af als bij het onderzoek. Wat profileer je: de moederuniversiteit met haar instituten of de tUL? De profilering zoals die nu via EURON en ALMA-GRID gebeurt, is hierbij wellicht een heel goede oplossing. In alle gevallen is zichtbaarheid van groot belang; ook voor investeerders.

Een laatste punt is het voorbehoud dat de commissie wenst te maken. We zien kleurrijke initiatieven en enthousiasme bij onderzoekers en bestuur-

¹ Desgevraagd geeft de UMaastricht aan dat deze één-loketgedachte wel degelijk is geoperationaliseerd. Voor studenten is dit kennelijk minder duidelijk.

ders. Het is echter allemaal nog erg pril, gegeven het late tijdstip waarop de impulsfinanciering tot stand is gekomen¹. Voorlopig heeft de tUL op het terrein van onderzoek nog geen krachtig track record. De komende jaren zal daaraan gewerkt moeten worden.

Stimulans voor het lokale bedrijfsleven

De vitaliteit van de tUL op het terrein van de kennisvalorisatie, de betekenis van de opleidingen voor de economische ontwikkeling van de regio, de steun van de lokale overheden en investeringsmaatschappijen, en de goede arbeidsmarktperspectieven van afgestudeerden vormen allemaal sterke punten van de tUL.

Kritische opmerkingen heeft de commissie hier eigenlijk niet. De commissie is onder de indruk van de inzet van beide universiteiten en provincies. Ze constateert tegelijk dat het proces volop in ontwikkeling is en nog weinig tot concrete resultaten heeft geleid. Dit kan een belangrijk punt van aandacht zijn voor een volgende evaluatie.

Grensoverschrijdende samenwerking en innovatie

De conclusie van de commissie is dat de tUL een mooi voorbeeld is van een internationale grensoverschrijdende samenwerking. Mooi in die zin, dat er veel lukt en dat de ervaringen exemplarisch zijn voor dit soort van samenwerking. De lessen die uit de ervaringen van de tUL geleerd kunnen worden zijn behoudens in de zelfevaluatie niet echt onderzocht. De verschillen in accreditatie bijvoorbeeld zijn in dit verband zeker interessant. De aanvraag die recentelijk is gedaan voor het bestuderen van de transnationale samenwerking kan hier verandering in brengen².

Behalve de insiders weet nog vrijwel niemand van de transnationale samenwerking die hier gerealiseerd is en de verworvenheden die hierbij gerealiseerd werden. Ook de manier waarop kinderziektes zijn overwonnen (bijvoorbeeld het snijden in de overhead) kan hierbij een interessant leerpunt zijn voor andere universiteiten in Europa inclusief die van Vlaanderen en Nederland (en voor de EU). Een vergelijkend onderzoek naar soortgelijke samenwerkingsverbanden in Europa kan niet alleen zichtbaar maken of andere landen vergelijkbare problemen ontmoeten en welke oplossingen daarvoor worden gevonden, maar ook materiaal aandragen voor de ontwikkeling van regelingen op Europees niveau.

Een belangrijke aanbeveling die de commissie wil doen is om snel rond de tafel te gaan zitten (instellingen en ministers) om de problematiek van de regelgeving tot een oplossing te brengen (vermijden van dubbele accreditatie, studiefinanciering, aanwijzing, onderzoeksfinanciering).

¹ Om de opbrengsten van het onderzoek te beoordelen komt deze evaluatie simpelweg te vroeg. Toch heeft de commissie gemeend dit voorbehoud te moeten formuleren.

² Socrates / Erasmus aanvraag (April 2006 Call) voor "TELOS LAW" (Transnational European Level Organisation of Studies for the Legal Academic World). Deze werd ingediend met het oog op de ontwikkeling van een Europees Statuut voor de tUL.

9.2 Aanbevelingen

De belangrijkste aanbeveling van de commissie ligt in de alom geuite wens tot continuering van de tUL. Zowel de oorspronkelijke initiatiefnemers als de huidige betrokkenen zijn zeer gemotiveerd om het project te continueren en zij verdienen steun en de nodige ruimte. Het gaat om een uniek project dat reeds interessante resultaten heeft opgeleverd, maar nog veel meer potentie heeft als proeftuin in de open Europese hoger-onderwijsruimte.

Tegelijk zijn er verbeterpunten die de komende tijd dienen te worden opgepakt.

Het verdrag uit 2001 biedt een goed kader voor verdere samenwerking, maar de akte voor de derde rechtspersoon dient herzien te worden. Uitgangspunt voor herziening moet zijn de gewijzigde strategie van de partners, namelijk de eigen namen van de beide instellingen behouden en de opleidingen in hoge mate per campus verzorgen, onverlet een gezamenlijke aansturing van tUL-opleidingen (de schoolbesturen) en onverlet enige mobiliteit van studenten en docenten tussen de beide campussen. Dat impliceert dat de derde rechtspersoon een virtuele organisatie zal zijn waarin wel de samenwerking aangestuurd wordt (zie de 'schoolbesturen'), maar waarbij onderwijs en onderzoek de facto bij een van de moederinstituten plaatsvindt. Opleidingen kunnen wel het predicaat tUL krijgen, en worden als reguliere opleiding van de tUL aan beide universiteiten geregistreerd. Op korte termijn lijkt de enige optie om hier het wettelijke kader te hanteren van het land waar de campus gevestigd is. Het dient daarbij geregistreerd te worden als een bekostigde opleiding en de eis van accreditatie. Op termijn kan er gebruik gemaakt worden van de mogelijkheid van de joint degree. Dit heeft ook het voordeel dat accreditatie en met name het aspect van macrodoelmatigheid voor het gehele voedingsgebied kan worden meegenomen.

Voor de beide overheden geven wij het advies om doelstellingen en financieringen achter het verdrag op elkaar af te stemmen. Hogere of lagere investeringen zijn politiek bestuurlijke overwegingen waar de commissie geen uitspraak over wenst te doen. Bij een verdrag tussen twee landen past echter wel pariteit in investeringen. Met name het grote verschil in impulsfinanciering voor de uitbouw van de onderzoeksactiviteiten zou moeten worden opgeheven.

De commissie constateert dat het feit dat de tUL aan twee sets wet- en regelgeving dient te voldoen meer problemen heeft veroorzaakt dan tevoren was voorzien. Problemen met de financiën, problemen met stagevergoedingen bij studenten, een verhoging van de overhead bij de instellingen en het niet sporen van accreditatieprocedures in beide landen lijken redelijk oplosbaar. Wij bevelen de beide instellingen en de beide regeringen aan om in onderling overleg een oplossing voor deze problemen te vinden.

BIJLAGE I Het verdrag

Besluit van de Vlaamse regering tot ratificatie van het verdrag tussen de Vlaamse Gemeenschap van België en het Koninkrijk der Nederlanden inzake de transnationale Universiteit Limburg, ondertekend in Maastricht op 18 januari 2001 en goedgekeurd bij het decreet van 13 juli 2001. (B.S. 12.03.2002)

De Vlaamse regering,

Gelet op het verdrag van Wenen van 23 mei 1969 inzake het verdragenrecht, inzonderheid op artikel 11;

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, inzonderheid op artikel 81, § 1, gewijzigd bij de bijzondere wet van 5 mei 1993;

Gelet op het decreet van 13 juli 2001 houdende goedkeuring van het verdrag tussen de Vlaamse Gemeenschap van België en het Koninkrijk der Nederlanden inzake de transnationale Universiteit Limburg, ondertekend in Maastricht op 18 januari 2001;

Overwegende dat artikel 12 van bovenvermeld verdrag bepaalt dat het in werking treedt op de eerste dag van de tweede maand, volgend op de datum waarop de verdragsluitende partijen elkaar schriftelijk hebben medegedeeld dat aan de constitutionele eisen is voldaan;

Gelet op het akkoord van de Minister bevoegd voor Begroting, gegeven op 28 februari 2001;

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming en de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands beleid;

Na beraadslaging,

Besluit :

Artikel 1.

Het verdrag tussen de Vlaamse Gemeenschap van België en het Koninkrijk der Nederlanden inzake de transnationale Universiteit Limburg, ondertekend in Maastricht op 18 januari 2001 en goedgekeurd bij het decreet van 13 juli 2001, wordt geratificeerd.

Art. 2.

De Vlaamse minister, bevoegd voor het Buitenlands Beleid, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Verdrag tussen de Vlaamse Gemeenschap en het Koninkrijk der Nederlanden inzake de transnationale Universiteit Limburg

De Vlaamse Gemeenschap van België

en

het Koninkrijk der Nederlanden, hierna te noemen : de Verdragsluitende Partijen.

Gelet op het bestendig voornemen van de openbare universiteit te Maastricht, hierna te noemen : Universiteit Maastricht, en het Limburgs Universitair Centrum om hun samenwerking te versterken en een proces van voortschrijdende integratie van hun onderwijs- en onderzoekactiviteiten op gang te brengen, recentelijk neergelegd in hun gezamenlijke voorstellen van 31

januari 2000 en 15 maart 2000 tot vorming van de transnationale Universiteit Limburg, hierna te noemen : Universiteit Limburg;

Gelet op het feit dat de door de Nederlandse en Vlaamse onderwijsministers ingestelde Nederlands-Vlaamse adviescommissie ter versterking van de samenwerking tussen de Universiteit Maastricht en het Limburgs Universitair Centrum op 28 mei 1998 advies heeft uitgebracht en dat de commissie de voornemens van deze instellingen onderschrijft en verwacht dat de vorming van een transnationale instelling van belang is voor de groeiende internationalisering van het universitair onderwijs en ook past in de vorming van een Europese kennisunie;

Gelet op het feit dat de Verdragsluitende Partijen bij monde van hun onderwijsministers in het kader van het GENT-5 akkoord van 7 februari 2000 hebben afgesproken dat zij het initiatief van de Universiteit Maastricht en het Limburgs Universitair Centrum tot intensievere samenwerking in de richting van een transnationale universiteit zullen bevorderen;

Overwegende dat de Verdragsluitende Partijen bij monde van hun onderwijsministers in het GENT-5 akkoord hebben uitgesproken dat zij ernaar streven om voor het gehele Nederlandse taalgebied te komen tot één grote kennisruimte voor onderwijs en wetenschappen, waarbij als algemeen uitgangspunt geldt dat zij ertoe willen bijdragen dat instellingen gemakkelijker hun ambities op het vlak van internationalisering kunnen verwezenlijken;

Overwegende dat van een bundeling van de onderwijs- en onderzoekcapaciteiten van de twee universiteiten een meerwaarde is te verwachten voor de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek en voor de doelmatigheid van de twee instellingen;

Overwegende dat de vorming van een transnationale universitaire instelling, naast een algemene universitaire dimensie, ook een regionale en een Europese dimensie vertoont door de vorming van een hoogwaardig kenniscentrum waar onderwijs en onderzoek worden verricht volgens internationale kwaliteitsmaatstaven, door de vernieuwing van het onderwijs te bevorderen, door een leerproces van internationale samenwerking te doorlopen en door de mobiliteit van studenten tussen Nederland en Vlaanderen te bevorderen;

Overwegende dat de Verdragsluitende Partijen door dit Verdrag willen bijdragen aan de versterking van de kennisinfrastructuur in de Limburgse regio en tot de vorming van één Europese ruimte voor hoger onderwijs;

Overwegende dat het met het oog op de bestaande verschillen tussen de nationale structuren voor het hoger onderwijs in de beide landen dienstig is om door middel van een Verdrag een algemeen kader te creëren voor de beoogde samenwerking,

zijn het volgende overeengekomen :

Artikel 1

De Verdragsluitende Partijen stellen vast dat de oprichting van de Stichting Transnationale Universiteit Limburg door de Universiteit Maastricht en het Limburgs Universitair Centrum heeft plaatsgevonden en nemen kennis van de totstandkoming van de Universiteit Limburg.

Artikel 2

1. Het Koninkrijk der Nederlanden zal bevorderen dat

a) de Universiteit Limburg met toepassing van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek wordt aangewezen als universiteit, en

b) aan de Universiteit Limburg niet het recht wordt onthouden om een getuigschrift uit te reiken nadat het afsluitend examen van de opleiding kennistechnologie of de opleiding onderwijskunde met goed gevolg is afgelegd.

2. Indien het eerste lid onder a en b toepassing heeft gevonden, worden de desbetreffende opleidingen overeenkomstig de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs geregistreerd met ingang van het studiejaar dat aanvangt in het kalenderjaar waarin dit verdrag in werking is getreden.

Artikel 3

1. De Vlaamse Gemeenschap van België erkent de Universiteit Limburg als een universiteit in de Vlaamse Gemeenschap in de zin van het decreet van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap. Door deze erkenning is de Universiteit Limburg ertoe gerechtigd academische opleidingen aan te bieden en de daarop betrekking hebbende academische graden te verlenen in de volgende studiegebieden of delen van studiegebieden : Biomedische wetenschappen, Wiskunde-informatica-kennistechnologie-ICT en Onderwijskunde.
2. De erkenning, bedoeld in het eerste lid, geldt voor de duur van het bestaan van de Universiteit Limburg. Mocht de Stichting om welke reden dan ook ontbonden worden, gaat het in het eerste lid genoemde recht academische opleidingen aan te bieden, niet over op het Limburgs Universitair Centrum, behoudens wat betreft de opleidingen die het Limburgs Universitair Centrum op het ogenblik van de goedkeuring van het Verdrag mag organiseren.
3. De Vlaamse Gemeenschap van België kan een uitbreiding van het opleidingsaanbod van de Universiteit Limburg in andere studiegebieden of delen van studiegebieden dan de in het eerste lid genoemde goedkeuren overeenkomstig de in Vlaanderen geldende voorschriften.

Artikel 4

Aan de Universiteit Limburg wordt niet eerder een getuigschrift uitgereikt of een doctoraat toegekend dan wanneer is voldaan aan de voorschriften, bedoeld in de artikelen 2 en 3, betreffende aanwijzing, erkenning en uitbreiding van het aanbod van opleidingen en opleidingsdelen.

Artikel 5

1. Het Koninkrijk der Nederlanden zal bevorderen dat aan de Universiteit Maastricht financiële middelen ter beschikking worden gesteld ten behoeve van het verzorgen van wetenschappelijk onderwijs aan de Universiteit Limburg in een of meer opleidingen, voorzover
 - a) die opleidingen niet langer door de Universiteit Maastricht worden verzorgd,
 - b) die opleidingen overeenkomstig de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek zijn geregistreerd in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs als opleidingen verbonden aan de Universiteit Limburg, en
 - c) aan de Universiteit Limburg, indien deze is aangewezen, niet het recht is onthouden om een getuigschrift uit te reiken nadat het afsluitend examen van die opleidingen met goed gevolg is afgelegd, met dien verstande dat de vaststelling van de middelen geschiedt overeenkomstig de in Nederland terzake geldende voorschriften.

2. Het Koninkrijk der Nederlanden zal tevens bevorderen dat aan de Universiteit Maastricht financiële middelen ter beschikking worden gesteld ten behoeve van het verzorgen van wetenschappelijk onderwijs aan de Universiteit Limburg in een of meer andere opleidingen dan die, bedoeld in het eerste lid, voorzover

a) die opleidingen zijn geregistreerd in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs als opleidingen verbonden aan de Universiteit Limburg, en
b) aan de Universiteit Limburg, indien deze is aangewezen, niet het recht is onthouden om een getuigschrift uit te reiken nadat het afsluitend examen van die opleidingen met goed gevolg is afgelegd,
met dien verstande dat ten aanzien van die opleidingen door de regering van het Koninkrijk der Nederlanden is vastgesteld, dat de verzorging daarvan, gelet op het geheel van voorzieningen op het gebied van hoger onderwijs in Nederland, in redelijkheid niet ondoelmatig kan worden geacht.

Artikel 6

De Vlaamse Gemeenschap van België stelt het Limburgs Universitair Centrum financiële middelen ter beschikking ter aanwending door de Universiteit Limburg overeenkomstig het in Vlaanderen geldende bekostigingsmechanisme van de universiteiten.

Artikel 7

1. Bij de vaststelling van de financiële bijdrage van het Koninkrijk der Nederlanden worden in aanmerking genomen de aan de Universiteit Limburg ingeschreven studenten die de Nederlandse nationaliteit bezitten.
2. Bij de vaststelling van de financiële bijdrage van de Vlaamse Gemeenschap van België worden in aanmerking genomen de aan de Universiteit Limburg ingeschreven studenten die de Belgische nationaliteit bezitten.
3. De studenten die een andere nationaliteit dan de Nederlandse of Belgische bezitten, worden pro rata toegerekend aan elk van de Verdragsluitende Partijen volgens de aantallen studenten die respectievelijk de Nederlandse nationaliteit en de Belgische nationaliteit bezitten.
4. De Universiteit Limburg heeft op de voet van gelijkheid met andere universiteiten in Nederland en Vlaanderen aanspraak op financiering van wetenschappelijk onderzoek in Nederland en Vlaanderen door instellingen voor wetenschappelijk onderzoek, die op grond van de wet of decreet. bevoegd zijn rijksmiddelen of van overheidswege verstrekte subsidies dan wel uitkeringen daartoe aan te wenden.

Artikel 8

1. Degene die wenst gebruik te kunnen maken van onderwijs- en examenvoorzieningen aan de Universiteit Limburg schrijft zich bij die universiteit in. De inschrijving als student geschiedt voor een opleiding.
2. De Universiteit Limburg stelt de hoogte van het inschrijvings- en collegegeld vast. Bij de vaststelling van de bedragen van het collegegeld wordt de regeling dienaangaande, zoals opgenomen in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, in acht genomen.

Artikel 9

1. De Verdragsluitende Partijen regelen de studiefinanciering casu quo de studietoelagen aan de studenten die aan de Universiteit Limburg zijn ingeschreven. Deze regelingen houden in dat studenten die de Nederlandse na-

tionaliteit bezitten. studiefinanciering ontvangen overeenkomstig de in Nederland geldende voorschriften en studenten die de Belgische nationaliteit bezitten, een studietoelage ontvangen overeenkomstig de in Vlaanderen geldende voorschriften. De studiefinanciering casu quo de studietoelagen dienen gelijkwaardig te zijn aan de studiefinanciering casu quo de studietoelagen die respectievelijk studenten die de Nederlandse nationaliteit bezitten, aan andere Nederlandse instellingen voor hoger onderwijs ontvangen en studenten die de Belgische nationaliteit bezitten, aan andere Vlaamse universiteiten ontvangen overeenkomstig de vigerende voorschriften. Deze regeling laat onverlet aanspraken die op grond van communautair recht kunnen worden gemaakt.

2. De Universiteit Limburg kan een deel van het inschrijvings- en collegegeld compenseren voor de studenten die een studiebeurs genieten van de Vlaamse Gemeenschap van België, en voor de studenten die zelf of wier ouders of voogden onderworpen zijn aan het Belgische belastingsstelsel of het Belgische stelsel van kinderbijslag zodanig dat hun financiële toestand gelijkwaardig is aan die van de studenten aan de andere Vlaamse universiteiten.

Artikel 10

1. De Universiteit Limburg reikt aan de studenten die met goed gevolg een opleiding hebben afgerond en met goed gevolg het afsluitend examen van die opleiding hebben afgelegd, uit een getuigschrift zijnde het getuigschrift, bedoeld in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, en het certificaat houdende het Vlaamse diploma van een academisch graad. De studielast van de opleiding bedraagt ten minste 168 studiepunten in de zin van de in de eerste volzin genoemde wet, hierna te noemen : WHW-studiepunten, of 240 studiepunten in de zin van het European Credit Transfer System, hierna te noemen : ECTS-studiepunten.

2. De Universiteit Limburg kan het doctoraat toekennen aan personen die voldoen aan het daaromtrent in de Nederlandse dan wel Vlaamse regeling bepaalde.

3. De Universiteit Limburg kan het wetenschappelijk en academisch onderwijs inrichten volgens het Bachelor/Master systeem.

4. De graad van Bachelor wordt behaald na de afronding van een opleiding met een studielast van ten minste 126 WHW-studiepunten of ten minste 180 ECTS-studiepunten. Onverminderd het eerste lid wordt de graad van Master behaald na de afronding van een opleiding met een studielast van ten minste 42 WHW-studiepunten of ten minste 60 ECTS-studiepunten na het behalen van de graad van Bachelor of na het met goed gevolg afronden van een opleiding van een gelijkwaardig niveau.

5. De graad van Master, behaald aan een door de Universiteit Limburg aangeboden opleiding, is gelijkwaardig aan het afsluitend examen van een opleiding in het wetenschappelijk onderwijs met een studielast van ten minste 168 WHW-studiepunten in Nederland en met een academische graad van de tweede cyclus in Vlaanderen.

Artikel 11

De regeringen van de Verdragsluitende Partijen stellen een Gezamenlijke Commissie in die tot taak heeft de werking van dit verdrag te evalueren. De eerste evaluatie vindt plaats vijf jaar na de inwerkingtreding van dit verdrag.

Artikel 12

Dit Verdrag treedt in werking met ingang van de eerste dag van de tweede maand, volgend op de datum waarop de Verdragsluitende Partijen elkaar schriftelijk hebben medegedeeld dat aan de constitutionele eisen is voldaan.

Artikel 13

Dit Verdrag is van toepassing op het Europese deel van het Koninkrijk der Nederlanden.

BIJLAGE II Samenstelling commissie

- Professor Karlien Vanderheyden, Vlerick (Leuven Gent Management School, voorzitter van de commissie)
- De heer Herman Balthazar (voormalig gouverneur van de provincie Oost Vlaanderen en emeritus-hoogleraar aan de universiteit van Gent)
- Mevr Dr.B.E. van Vucht Tijssen (Associé Boer & Croon, Plv. Vz. Onderwijsraad)
- De heer Drs. A.J.E.G. Renique, (Secretaris onderwijszaken VNO-NCW)
- De heer drs J.F.M. de Jonge, (EIM, secretaris van de commissie).

BIJLAGE III Evaluatie tUL verdrag

Inleiding

Op 18 januari 2001 werd te Maastricht een verdrag getekend tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Vlaamse Gemeenschap van België inzake de transnationale Universiteit Limburg (tUL).

De verdragsluitende partijen verwachten dat de bundeling van onderwijs en onderzoek binnen de tUL leidt tot versterking van de kennisinfrastructuur in de regio, tot de vorming van één Europese ruimte voor hoger onderwijs en onderzoek en zorgt voor een grotere doelmatigheid dan mogelijk zou zijn bij handhaving van een gesplitst aanbod in de Universiteit Maastricht (UM) en de Universiteit Hasselt (UH).

Volgens artikel 11 van het verdrag stellen de regeringen van de verdragsluitende partijen een gezamenlijke commissie in om de werking van dit verdrag te evalueren en dus de mate van realisatie van voornoemde hoofddoelstellingen na te gaan.

“ De regeringen van de verdragsluitende partijen stellen een gezamenlijke commissie in die tot taak heeft de werking van dit verdrag te evalueren. De eerste evaluatie vindt plaats vijf jaar na de inwerkingtreding van dit verdrag.”

Om de opdracht van deze evaluatiecommissie te operationaliseren werd door beide ministeries van onderwijs een opdrachtbepaling uitgewerkt aan de hand van een set van indicatieve vragen.

Met deze vragen wil men de effecten evalueren van het verdrag tot oprichting van de tUL, en de rol die de tUL kan spelen in de verdere uitbouw van de samenwerking tussen de UH en de UM.

Is het verdrag een motor geweest voor de versterking van de samenwerking tussen de UH en de UM?

Opdrachtbepaling

Bij het ontstaan van het verdrag en de oprichting van de transnationale Universiteit Limburg werden volgende doelstellingen vermeld, waaraan nu evaluatie vragen worden gekoppeld:

1) Bundeling van onderwijs- en onderzoeksactiviteiten binnen de transnationale universiteit leidt tot meerwaarde voor de kwaliteit en doelmatigheid van het onderwijs en onderzoek dan bij handhaving van een gesplitst aanbod en verzorging door de UM en de UH.

- In welke mate heeft deze bundeling plaatsgevonden?
- Is men erin geslaagd gezamenlijke opleidingen uit te bouwen? Hebben deze een grotere doelmatigheid dan mogelijk zou zijn bij een gesplitst aanbod? Zou een gezamenlijk aanbod ook op andere wijze tot stand kunnen zijn gebracht dan middels het verdrag?
- Heeft men synergie bereikt op onderzoeksvlak? Is men er bijvoorbeeld in geslaagd gezamenlijke onderzoeksteams of onderzoekslijnen op te zet-

ten? Heeft men gezamenlijke onderzoeksinfrastructuur kunnen uitbouwen? Heeft er zich een kruisbestuiving voorgedaan op het vlak van wetenschappelijk onderzoek?

- Heeft de samenwerking via de tUL gezorgd voor een doelmatigere inzet van middelen van de UH en de UM afzonderlijk?
- Groeit men via samenwerking naar een unieke expertise op het vlak van onderzoek? (Te denken is aan resultaten van onderzoekslijnen/teams.)
- Hoe is men omgegaan met de factor naamsbekendheid? Heeft men hiervoor van in het begin extra inspanningen gedaan of wil men die naamsbekendheid geleidelijk aan verkrijgen door een gedegen reputatie op te bouwen?
- Heeft het feit dat de tUL in Nederland een aangewezen universiteit is consequenties gehad voor de zichtbaarheid/bekendheid van de tUL en haar opleidingen?
- Heeft de oprichting van een derde rechtspersoon gezorgd voor bundeling van activiteiten, kwaliteitsverhoging en grotere doelmatigheid van de twee afzonderlijke instellingen en voor meer gezamenlijk optreden?
- In welke mate is het bestuur van de tUL instrumenteel voor bundeling van twee instellingen of bestaat het naast het bestuur van beide universiteiten voor een derde instelling?

2) Impulsen voor het ontwikkelen van nieuwe bedrijvigheid.

- Heeft de samenwerking tussen de UH en de UM in tUL verband in de regio, of daarbuiten, gezorgd voor een grotere economische impact?
- Heeft men via samenwerking de verwachting van een hogere opbrengst uit contractonderzoek kunnen verwezenlijken. Zo ja, kunt u dit specificeren? En welke zijn de toekomstverwachtingen?
- Wat zijn de prestaties op gebied van creatie van spin-off bedrijven?
- Heeft de samenwerking tot meer hoogwaardige werkgelegenheid in de regio Limburg geleid en tot een economische meerwaarde voor de bedrijven door de optimalisering van de arbeidsmarkt?
- En zo ja, is dit aantoonbaar effect van de tUL?
- Voor ontwikkeling van kennisinstellingen is de wisselwerking tussen kennisinstellingen en regio een belangrijke randvoorwaarde voor succes. Is men daarin geslaagd?

3) De aantrekkingskracht op studenten en wetenschappers vergroten.

- In welke mate is de participatie aan het universitair onderwijs vergroot door de oprichting van de tUL? Waaruit wordt dit afgeleid? (Te denken is aan ontwikkeling van het aantal studenten.)
- Voelt de student een meerwaarde van studeren aan de tUL ten opzichte van studeren aan de UM of UH. Waaruit wordt dit afgeleid?
- Kan aan de hand van studentenmobiliteit worden aangetoond dat er een grotere aantrekkingskracht uitgaat naar de tUL? Welke achterliggende motivatie kan men daarbij detecteren?

- Is studeren aan de tUL een meerwaarde gebleken voor de alumni? Bijvoorbeeld voor het vinden van een baan of meer specifiek het vinden van een transnationale werkkring?

4) Innoverend werken ten opzichte van andere universiteiten.

- Is men erin geslaagd vernieuwend, innovatief onderwijs te leveren?
- Hoe kan het innoverend karakter van de opleidingen van de tUL worden gedefinieerd(zowel naar vorm als naar inhoud) ten opzichte van het aanbod van de UM en de UH?
- Is men erin geslaagd om door een nieuw profiel en innoverende benadering van het onderwijs het studierendement van het grotere geheel te verhogen ten opzichte van de som der delen? Worden door de vernieuwde onderwijsconcepten mislukkingen en studievertragingen voorkomen?
- Heeft de transnationale samenwerking geleid tot innovatieve interdisciplinaire onderzoeksprojecten?

5) Barrières die grensoverschrijdende samenwerking bemoeilijken wegnemen.

- Heeft de samenwerking tussen de UH en de UM aantrekkingskracht uitgeoefend voor de regio op wetenschappers van buitenaf? Zijn deze wetenschappers verbonden aan en/of actief voor de tUL, of voor de UM of UH?
- Heeft de samenwerking tussen de UH en de UM een aantrekkingskracht uitgeoefend voor de regio op wetenschappers van buitenaf? Zijn deze wetenschappers verbonden aan en/of actief voor de tUL, of voor UM of UH?
- In hoeverre is men erin geslaagd barrières af te bouwen waardoor er bij de studenten, het personeel en het afnemend veld het gevoel ontstaat van een nieuwe identiteit?
- Indien er cultuurverschillen waarneembaar waren tussen UM en UH, welke activiteiten heeft men via de tUL ondernomen om deze te overbruggen?

Van de evaluatiecommissie wordt ook verwacht dat de geconstateerde bevindingen vertaald worden in oplossingen en concrete aanbevelingen naar de toekomst. Hierbij zijn ook de volgende vragen belangrijk:

- Heeft de tUL de verwachte meerwaarde opgeleverd t.o.v. activiteiten van de twee afzonderlijke universiteiten?
- Heeft de verankering van de tUL in een verdrag de verwachte krachtige stimulans gegeven om regelingen op elkaar af te stemmen en daarmee de barrières weg te nemen die grensoverschrijdende samenwerking bemoeilijken?
- Is de tUL, via het verdrag, een voorbeeld geweest voor andere transnationale samenwerking zoals verondersteld is in de doelstelling van het verdrag? Zijn er in het verdrag zelf elementen opgenomen die stimulerend zijn gebleken voor de realisatie van de doelstellingen in het verdrag? Idem, maar dan belemmerend? Hoe moet hier verder mee omgegaan worden?
- Blijkt het verdrag en de oprichting van de tUL als derde rechtspersoon het enige middel om de doelstellingen te bereiken of worden er meningen genoteerd dat er alternatieve wegen mogelijk zijn waarmee men

ook het bereikte resultaat zou hebben behaald? Aan welke eisen moet worden voldaan om transnationale samenwerking te kunnen vormgeven?

- Wat zijn de voornaamste knelpunten gebleken bij de uitvoering van het verdrag en ziet men mogelijkheden om die weg te werken, eventueel door andere vormen van samenwerking?
- Heeft het opereren binnen twee van elkaar verschillende rechtssystemen veel problemen opgeleverd? Welke obstakels zijn ontmoet? Hoe wordt aan deze vorm van samenwerking het best vorm gegeven om aan de geconstateerde problemen het hoofd te bieden? In welke mate kan men spreken van een succesvol vormgeven van een 'gezamenlijke organisatiecultuur'? Kunnen uit de bestuursvorm lessen worden getrokken?

NL/VL/tUL 31 juli 2006

BIJLAGE IV De gesprekken op 11 en 12 januari 2007

1

Dag 1 : 11 januari 2007 – Campus Maastricht

Minderbroedersberg 4-6, zaal 2.017

09u00 - 10u00	Intern beraad commissieleden	
10u00 - 13u00 (12u00 – 13u00)	Gesprek met het bestuur tUL / UHasselt / UM <ul style="list-style-type: none"> • Gerard Mols (rector tUL en UM) • Jo Ritzen (voorzitter UM) • Nick Bos (directeur SBO) • Theo Kelchtermans (voorzitter tUL en UHasselt) • Luc De Schepper (rector UHasselt) • Marie-Paule Jacobs (beheerder UHasselt) Lunch)	
13u00 - 14u00	Gesprek met Schoolbestu- ren <u>SLS:</u> Marcel Ameloot Harry Martens Frits van Merode Frederik-Jan van Schooten Paul Steels Piet Stinissen	<u>SIT:</u> Eddy Flerackers (<i>vervangen door Karin Coninx</i>) Marc Gyssens Eric Postma Noël Veraverbeke
14u00 - 14u45 14u45 - 15u30	Gesprek met academisch personeel over onderzoek (onderzoeksplannen – doctoraatsbeurzen - ...) <ul style="list-style-type: none"> • SLS: Harry Martens, Frederik-Jan van Schooten, Annemie Schols en Piet Stinissen SIT: Marc Gyssens, Eddy Flerackers (<i>vervangen door Karin Coninx</i>) <ul style="list-style-type: none"> • en Eric Postma Gesprek met academisch personeel over onderwijs (curriculum – keuzevakken – stages - ...) <ul style="list-style-type: none"> • SLS: Marcel Ameloot, Ellen Blaak, Jan Glatz en Piet Stinissen • SIT: Marc Gyssens, Eric Postma, Jos Uiterwijk 	
15u30 – 15u45	Pauze	
15u45 -16u45	Gesprek met studenten en alumni tUL <ul style="list-style-type: none"> - Tom Struys - Roeland Buckinx - Frederik Houben - Bart Moelans - Goele Hollanders - Ann Swijssen 	

	<ul style="list-style-type: none"> - Lucas Persoon - Loes Braun - Dora Menting
16u45 - 17u30	Nabespreking commissie

Dag 2 : 12 januari 2007 – Campus Diepenbeek

Agoralaan, Hoofdgebouw D, Lokaal E 139

09u30 – 10u00	Vorbereiding Evaluatiecommissie
10u00 – 11u00	<p>Gesprek met betrokkenen van het eerste uur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sjeng Kremers • Harry Martens • Marcel Ameloot • Joep Geraedts • Marie-Paule Jacobs • Marc Gyssens • Jos Kleinjans
11u00 -11u45	<p>Gesprek met vertegenwoordigers van kapitaalverschaffers en het bedrijfsleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - LRM : Guido Quanten en Maurice Mergeay - Provincie Limburg (Nederland) : Jan Maatjens, Peter Zoglmann - Spin-offs : <ul style="list-style-type: none"> * UHasselt: Marc Ramael, Piet Stinissen en Eddy Flerackers <li style="text-align: center;">(<i>vervangen door Frank Van Reeth</i>) * UM: Harry Fekkers Life Sciences Limburg : Fred Bollen
11u45 - 12u15	Spreekmoment voor aanvullende gesprekken op initiatief van de visitatiecommissie
12u15 - 14u00	<p>Afsluitend gesprek met</p> <ul style="list-style-type: none"> • Janneke Kromhout (voorzitter Raad van Toezicht tUL) • Paul Mahieu (lid Raad van Toezicht tUL) • Stijn Butenaers (regeringscommissaris tUL) • Jan de Groof (regeringscommissaris UHasselt) • Theo Kelchtermans • Luc de Schepper • Marie-Paule Jacobs • Jo Ritzen • Nick Bos <p>Middagmaal – voorzien in lokaal E 140)</p>
(12u15 - 13u00	
14u-15u	Gesprek met Leon Frissen (gouverneur Nederlands Limburg), Steve Stevaert (gouverneur Vlaams Limburg) en Herman Reynders (Burgmeester van Hasselt).
15-17u	Intern beraad van de commissie, voorbereiding mondelinge rapportage

17u	Mondelinge rapportage

BIJLAGE V Documentatie

De volgende websites zijn geraadpleegd voor dit rapport

- www.alma-grid.com
- www.biomedbooster.nl
- www.bpcm.nl
- www.cp.edu.pl/de/
- www.enic-naric.net
- www.hogeronderwijsregister.be
- www.ib-groep.nl
- www.lrm-kmo.be
- www.minocw.nl
- www.nvao.net
- www.ond.vlaanderen.be
- www.qanu.nl
- www.studiekeuze123.nl
- www.tul.edu
- www.uhasselt.be
- www.unimaas.nl
- www.vhora.be
- www.vsnu.nl

De volgende documenten werden geraadpleegd:

- D.F. Weterheijden; Sta niet met je rug naar de grens, eindrapport evaluatie regeling stimulering grensoverschrijdende samenwerking hoger onderwijs 1997-2000
- Dillemans Kremers; Rapport van de Nederlands Vlaamse adviescommissie ter versterking van de samenwerking tussen het Limburg universitair centrum en de universiteit Maastricht 1998.
- Ministerie OCW, wetsvoorstel hoger onderwijs en onderzoek. Den Haag 2006
- OECD thematic review of tertiary education, Country background report Flemish community of Belgium Brussels 2006
- OECD thematic review of tertiary education, Country background report the Netherlands Zoetermeer 2006
- Onderwijsraad; Hoger onderwijs in internationale context. Den Haag 1999
- Onderwijsvisitatie biomedische wetenschappen; een evaluatie van de kwaliteit van de opleidingen Biomedische wetenschappen, moleculaire wetenschappen, biomedische beeldvorming en biomedical research in cell and gene therapy aan de Vlaamse universiteiten VLIR Brussel december 2005
- Unesco/Council of Europe; recommendation on the recognition of joint degrees. 9 juni 2004
- Transnationale universiteit Limburg; Zelfevaluatierapport met bijlagen
- Transnationale universiteit Limburg; Een tUL school of education Maastricht Hasselt 2002
- Transnationale universiteit Limburg Reglementen tUL 2002
- tUL Project proposal 'A Statute for transnational interuniversity collaboration in Europe' 2006
- Universiteit Hasselt magazine januari 2007.

- Een transnationale academie in de Limburgse regio, Maastricht 1993.
- Verdrag tussen de Vlaamse gemeenschap van België en het Koninkrijk der Nederlanden inzake de accreditatie van opleidingen binnen het Vlaamse en Nederlandse Hoger Onderwijs.
- VSNU; de onderwijsvisitatie kunstmatige intelligentie Utrecht 2002
- Wet hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.